उत्सव २०१७

दिवाळी अंक

महाराष्ट्र मंडळ लॉस एंजेलीस

Maharashtra Mandal
mmla
Los Angeles

संपादकीय

दिवाळी आली की आपल्या मराठी मनाला काही गोष्टींची हमखास ओढ लागते. दिवाळी म्हटले कि आठवण येते फराळ, फटाके आणि पणत्या आणि रंगी बेरंगी दिव्यांची. दिवाळी सुरू होताना मन वाट पाहू लागते ती म्हणजे दिवाळी अंकाची.

परदेशात राहताना मात्र ह्या सर्व गोष्टी थोड्या दुरावतात. सकाळी उठून भारतात आत्ता किती वाजले असतील याचा अंदाज घेत अभ्यंगस्नान होते, फराळ केला जातो, मात्र फराळा सोबत दिवाळी अंक बहुधा नसतात. लक्ष्मी पूजन होते, मात्र सोबत फटाके नसतात. एक गोष्ट तरी मनात घर करून राहते, ती म्हणजे दिवाळीच्या गोड आठवणी आणि परंपरा. ह्याच परंपरा आणि आठवणींना उजाळा देण्यासाठी आणि नवीन पिढीला भारताची आणि महाराष्ट्राच्या परंपरेची ओळख करून देण्यासाठी महाराष्ट्र मंडळ लॉस एंजेलिस हा "**उत्सव**" दिवाळी अंक घेऊन आपल्या भेटीला येत आहे.

ह्यात 'सोहोळ्यांच्या गोष्टी' हा लेख आपल्याला सणांची ओळख करून देईल, तर "दिवाळी आणि जावई पुराण" एका जावयाच्या कळीच्या मुद्द्याला हात लावेल. "फुले वेचिता"चा सुगंध सर्वत्र दरवळेल आणि 'बंध वात्सल्याचे' मधून आईच्या मनाचे भाव दिसतील. ह्यासोबतच काही छान कविता आपले मुद्दे तरलपणे मांडत जातील आणि काही दिवाळीची छायाचित्रे जुन्या आठवणींना उजाळा देऊन जातील.

इतकेच नव्हे तर काही सुंदर आणि छोट्या कलाकृती शिकता सुध्दा येतील आणि अंकाच्या शेवटी 'प्रश्नाचा प्रश्न' विचार करायला लावेल.

अपेक्षा करतो कि तुम्हा सगळ्यांना हा अंक नक्कीच आवडेल. या अंकासाठी दर्जेदार साहित्य पाठवल्याबद्दल सर्व लेखकांचे मन:पूर्वक आभार. तुमच्या प्रतिकिया आम्हाला नक्की कळवा.

हि दिवाळी आपल्या सर्वांना सुखासमाधानाची आणि भरभराटीची जावो हीच सदीच्छा.

शुभ दीपावली !

समीर बाकरे

- योगदान -

सोहोळ्यांच्या गोष्टी	प्राजक्ता पाडगावकर
फुले वेचिता	अजित मराठे
बंध वात्सल्याचे	मयुरी धर्माधिकारी देशपांडे
दिवाळी आणि जावई पुराण	अरुणा रांगणेकर
Mission USA	नेहा भोपटकर
वाळवंटातले ओॲसिस	नीला शेट्ये
सकाळ	सागर साबडे
Live here and Now	सागर साबडे
गोड नाते हे जन्मांतरीचे !	मयुरा तन्मय पोतदार
दर्पण	प्रसन्ना शानभाग
ग्रहण	प्रसन्ना शानभाग
निळी पाऊले !	रसिका कुलकर्णी
हिशोब	रसिका कुलकर्णी
Untouched Saundarya	कोमल गाडे
Soneri chandan	कोमल गाडे
फोटो	शीतल वागळे
प्रश्न प्रश्नांचा	आशिष महाबळ
मुखपृष्ठ चित्र	अनुपमा कल्ले
फोटो पान क्रमांक 8, 11, 16, 19, 24, 26, 27	प्रसाद टोणगांवकर

सोहोळ्यांच्या गोष्टी

प्राजक्ता पाडगावकर

सण आणि सणाचे औचित्य साधून साजरे करायचे क्षण...प्रत्येक सण हा केवळ आजचा उत्सव नसून मागच्या सर्व वर्षांच्या स्मृतींचे एक अनोखे संचित देखील असतो!

लहानपणी त्या सणातले नेमके काय आवडले होते, त्याच्या स्मृती तयार होतात, नव्या वस्त्रांचे, जरतर तलम पोतींचे असेच विलक्षण धागे गुंफले जातात आणि प्रत्येक नव्या वर्षी ते सगळे सगळे आठवत राहते, आठवांचा तो सुवास; मंदसा, सभोवताली दरवळत राहतो...मग आठवते ती चव, प्रत्येक सण म्हणजे एखाद विशिष्ठ पदार्थ, त्याची तयारी आणि मग त्याचा घरभर पसरणारा गंध...रेंगाळणारा दूर कुठे आपल्यालाच गतस्मृतीत घेऊन जाणारा...

मग आठवतात ते स्पर्श, शुभाशिषांचे, फुलांचे, मेंदीचे, आपल्याच भिजक्या तळव्यांचे...

मग उफाळून येतात ते गंध, अतिशय मोहक आणि लकेरीत फिरणारे गंध...प्रत्येक सणाचे निरनिराळे गंध, कधी दर्प तर कधी नसण्याने भरलेला आसमंत...

प्रत्येक सण हा अनेको इंद्रियांचा सोहळा असतो निश्चित, प्रत्येक जाणिवेची जाण, तिची लालसा चेतवणारी एक प्रखर ठिणगी!

गेल्या दहा वर्षांत, घर सोडून अनेक ठिकाणी घर म्हणून राहणे झाले...त्या दहा वर्षांत, एक अशी कोणतीच गोष्ट, व्यक्ती खूप जास्त हवीशी वाटली नाही, मात्र एक मिरमिरीत जाणीव सतत भिजक्या पावलाने आठवांच्या अंगणात चक्कर घालून जाई...प्रत्येक गोष्टीतला सोहळा आणि प्रत्येक सोहळ्यातली गोष्ट आठवत राही...ते संचित पुन्हा नव्याने बांधता येईना, ना सांधता येई...वर्ष सुरु होई, ते नवीन वर्ष मी गेले अनेको वर्ष घरी साजरेच केले नव्हते...तरी प्रकर्षाने नवीन डायरीच्या कोऱ्या पानांचा वास स्मरतो, काळ्या शाईची एक आणि निळ्या शाईची एक अश्या दोन दौती घेऊन, एकाग्र चित्ताने त्यांची सरमिसळ करताना दरवळणारा एक लुब्ध करणारा गंध स्मरतो...sketchpen च्या शाईचा ओलसर रंगीत गंध स्मरतो आणि मग आठवते ती शाईचेपेन पहिल्याप्रथम चाचरत कागदावर उमटते तो क्षण...वाळून गेलेल्या शाईच्या थेंबावर नव्या शाईचा स्वेद उमटतो आणि त्याक्षणी काही निराळेच भासून जाते, सगळा नोंदवून ठेवण्याचा अट्टाहास एक सोहळा होऊन जातो...पहिले पानभर एक आवडलेली कविता उमटते, दुसरे पान

स्वप्नांनी भरते आणि तिसऱ्या पानावर तारीख उमटते, १ जानेवारी...आणि प्रत्येक वर्षी त्यानंतर एक क्षण थबकून थांबलेला हात...जगात कुठेही असले तरी हा सोहळा नित्याचाच...

मग अगदी जवळच्या व्यक्तींचे वाढदिवस, अनेको वर्ष एकाच पद्धतीने साजरा केलेले...त्यात तोच साधेपणा आणि अतिशय ममत्वाचे भाव, निर्व्याज प्रेम आणि एक चिरकाल स्मृतीत राहील असे मोजकेच संवाद...

मग सरत सरत मार्चचे आगमन, शाळेत परीक्षांचा मोसम आणि बाहेर निलगिरीच्या भिंग्र्यांचे सडे...निलगिरीची केसाळ, पिटुकली फुलं आणि मग त्यांचे फिक्कट पिवळे भिज्के कोन...तो दर्प असा विस्कटून सांगूच शकत नाही, तरी तो निश्चित आठवतो, प्रत्येक मार्च मध्ये...तो थोडा विरतो ना विरतो तोच आम्रबहर खुणावतो, आंब्याला फुटणारे पहिले वहिले धुमारे...त्या कोवळ्या लुसलुशीत ताम्र पालवीतून डोकावणारे हिरवे तुरे...एवढ्या बलाढ्य झाडाची फुलं इतकी नाजूक, चांदणचुऱ्याची पखरण जणू! इतकी फिक्कट पिवळी, हिरवाईची तीट लेऊन गुडूप झोपलेली इवली पिल्ले! मात्र त्यांचा घमघमाट!!! हलके चिक गळू लागला की संपूर्ण वातावरण जणू त्या घमघमाटाने चेतवू लागते, घुमू लागते... आम्रबहराची लय हलके खुणवीत राहते, मात्र तिचा मधाळ स्वर टिपेला पोचतो तो एखाद्या संध्याकाळी, संधीप्रकाशात! प्रत्येक काच माखलेली, नारिंगी, केशरीमिश्रित लाल, शेवरीच्या फुटलेल्या बोटींतून हलके हलके पिंजारलेल्या स्मृती दूर दूर पसरू लागतात, सूर्याला भान राहत नाही बुडण्याचे आणि दिवसभर विरहिणीगत चिक गाळणारा आम्रवृक्ष त्याच्या ताम्रपालवीत एक एक सूर्यकिरण ओवून लख्ख उभा ठाकतो, सातव्यात जशी ओजामुळे तेजस्वी भासणारी गर्भिणीच जणू...अचानक सगळे एक क्षण थबकते, आणि कुंदश्या ढगातून कोर डोकावते, सूर्याला एक हलका शहारा यावा आणि सगळे मोह क्षणात सोडून त्याने चालते व्हावे...प्रेयसीचा प्रियकर दिसल्यागत...तो मानी हंबार जर गंधात कैद करता आला असता तर त्याला आम्रबहराचा सुवास असता...

चैत्र आणि मार्च ची मोठीच गल्लत असते, कधी अतिभिजवलेल्या हरबरयांचा आंबूस वास आठवतो, तर कधी आंबे डाळीतल्या सांडगीमिरचीत उतरलेला सूर्य नाकात बसतो...हिंगाची ती मुरलेली चव नाकातून उतरत नाहीच बहुदा, डोक्याच्या एखाद्या टणक कपारीला चिकटून बसते...म्हणे म्हणेस्तोवर गुलमोहर बहरू लागतो, सोनबहावा फुलून वेडा होतो आणि रस्तोरस्ती दुपारी गळणारी पिवळी, जांभळी हळवी फुले रस्ताभर गालिचे अंथरत राहतात, मूक, गंधहीन सोहळे, प्रेमाचे...

गुलमोहर हे रसायन अजब! शाळेत फुलं हिंस्त्रपणे ओरबाडून त्यांचे मौऊसुत तांबडेपण नखांवर चिरडून चिकटवण्यात, त्याने राक्षस बनून एकमेकांना घाबरवण्यात, दुपारी सरून जायच्या, मोठेपणी त्याचे एकमेव पांढुरके पान देठाकडून खाऊन त्याचे तुरट आंबटपण जिभेवर रेंगाळू

देण्यात मौज असे आणि अजून पुढे कधी कुंचला हाती आला तेव्हा एक फुल चितारावे म्हणून देखील सुचले गुलमोहर, अख्खे माळरान चितारावे, तरी सुचले गुलमोहर...गुलमोहराच्या झाडाचे भूत देखील लाल फुले देईल का, ह्या प्रश्नापाशी अजून काही संध्याकाळचे क्षण रेंगाळतात...दुरून जाताना गाडीवरून दिसले झाड तरी जुना मित्र गर्दीत भेटावा, एक क्षण नजरानजर व्हावी आणि ओळखीचा हात दाखवून दोघांनी समंजसपणे पुढे जावे, अश्यातला दुवा...गुलमोहर! त्याच्या वर टरारून आलेल्या मुळांवर बसून, वाळक्या लाल सड्यात, कवितांची वही घेऊन बसावं आणि निर्हेतुक प्रत्येक प्रेमकवितेला खुण म्हणून एक तांबडी पाकळी पेरावी...असा गुलमोहर...प्रत्येक रुपात मोहक, प्रत्येक वयात मनहरी...

मे महिन्याचा तडाखा असा पडावा, प्रत्येक लकाकणाऱ्या डांबरी रस्त्यावर मृगजळ पसरावे आणि सूर्याचे चित्कार ऐकू येतीलसे भासावे, धम्मक गोडपण मुरत जावे आणि आमरस पुरीचा बेत ठरावा...नटखट आजीने आधी पानात पुरी, मग ताजा मुरंबा वाढून निघून जावे आणि आमरसाची तृष्णा अधिक चेतावी...

जून-जुलै, आभाळी जणू अभंग उमटावे, प्रत्येक मेघातून काळे सुवाच्य ज्ञानामृत पाझरावे...आणि जवळच कुठे तुकोबांनी अभंग रचले होते, ते आभाळ इथवर फाकले आहे ही जाणीव व्हावी आणि पुन्हा ढगात त्या ओव्या, अभंग शोधावे...वारी येणार म्हणून शहर सजते का खिचडीच्या तुपकट वासात आमचे गाव भिजते, तेच कळत नाही, आजूनही...

मनभर माऊली माऊलीचा मोरपिसारा माखावा आणि प्रत्येक डोळ्यातून जणू एकच निळाशार गारवा झरावा...पावसाळा दरवर्षी असाच सरावा...

गणपती गौरी यावेत...पहिला वास म्हणजे डिंकाचा, मखर बनवताना बोटावर चिटकून बसलेला...ती सालटं काढताना रात्र सरावी आणि मग दिवस उजाडावा तोच बाजारातले पहिले कमळ आणि केवड्याची जमतील तेवढी कणसे निवडावीत, पत्री निवडून घेताना वास न घेण्याची कसरत करत, घरी पोचावे, पुढचे सगळे दिवस थर्मोकॉल वर पडणारा अगरबत्तीचा कडूशार गंध, त्यावर जणू कापुराचा लेप आणि मध्येच जाणवणारा बुक्क्याचा काळपट थर...चित्त स्थिर होणार कुठून पार्थिव मूर्तीवर...हे सगळे सभोवताल इतके गंधाळलेले असताना...गौरी आल्या की ओल्या खोबऱ्या-खसखशीचा चरचरणारा गुळात घोळलेला उबदार सुवास...तोंडात विरघळणारी चव, तृप्तीचा एक निसटता क्षण तो!

पितृपक्षातले आवडते पदार्थ भाजणीचे वडे, ती काळपट जांभळी आमसुलाची चटणी आणि पांढरी कढी...कावळा लवकर शिवावा गच्चीतल्या पानाला, म्हणजे मला वडा खाता येईल, असेच वाटे,

त्या दिवशी हटकून मनात कधीच कोणत्याच पितराच्या स्मृती देखील कावळ्यागत शिवत नसत, आठवत असे फक्त ते जेवण...

नवरात्रीत फक्त एकच सुचे, संध्याकाळी कुठे टिपऱ्या खेळायला जायचे, भोंडल्याला खिरापत लवकर कशी ओळखायची...त्या दिवसात येणारी परीक्षा इतकी नकोशी वाटे, भूगोलाच्या अभ्यासासाठी कोणी गरब्याची गाणी वाजवली तर काय लक्षात राहणार म्हणा! नवरात्रीत आठवते ते म्हणजे घागरी फुंकणाऱ्या बाया, तो दर्प आणि मळवट...काय नेमकं होत आहे ह्यांना असेच वाटत राही...काही बोलायचे आहे का, त्या घड्याला त्या काही सांगू पाहत असाव्यात...

नवमी म्हणजे झेंडू, शेवंती आणि मिळालाच तर खूप सारा मरवा! मोठ्ठाले हार, हात माखलेले त्या तांबूस रंगात, झेंडूचा एक राकट गंध आणि खोबरी पाठा, अनेक फुलांच्या, पोटात गेलेल्या...आणि खूप सारी घाई...दसऱ्याची...

आपट्याची पाने, फांदीसकट वाळून गेलेली, मग गल्लीभर फिरून अजून "सोनं" गोळा करायचे आणि मग शाळेतल्या डब्याला पुढचे अनेक दिवस एक हिरवट, वाळका गंध चिकटून राही, सोन्याचा!

मग आवडता सण असे कोजागिरी! चंद्रावर तंद्री लाऊन बसणे हा इतके वर्ष आवडता उद्योग, की सांगायची सोय नाही...उकडलेल्या शेंगा, मसाला दुध, गाणी आणि सुकी भेळ...साधासा बेत पण मन भरून जाई... दुधात उमटलेले चंद्राचे बिंब म्हणजे आपल्या हक्काचे मालकीचे असेच वाटत राही... तो कोमटसा चंद्ररस, हलके प्राशन करून झाला की करत करत पायाला मुंग्या आल्या, झोप आली असे म्हणून मैफिल मोडू लागे, मग त्या सर्व पसरलेल्या सत्रंज्यांवर एकटेच पहुडावे, एक करडा ढग हलकेच चंद्रासमोर यावा आणि डोळे बंद केले की पुन्हा लाकाक्णारा चंद्र भासावा...एक हलकी लेकर उमटावी वाऱ्याची, ढग सरावा आणि तो प्रियतम सोहळा चंद्राला न्याहाळण्याचा, सुरूच राहावा...

कोजागिरीची थंडी खरोखर भिनावी ती थेट नरक चतुर्दर्शी ला उघडावी...पहाटे ४ला उठून दार उघडावे तोच एक जोरदार झेप टाकत वाऱ्याने लपेटून घ्यावे...पणत्यांच्या उबेत कुडकुडत घराभोवती प्रदक्षिणा व्हावी, शेवटची पणती मागल्या दाराला लाऊन कुडकुडत आत शिरावे...सुगंधी तेलाचे अभ्यंग, आणि डोक्यावरून वाहणारी ती कढत पाण्याची पहिली धार...अमीट सुख! डोळ्यासमोर प्रकाशमान दिवे, तो ओल्त्यानेच कपाळावर लागलेला कुंकवाचा स्पर्श आणि चार तांदळाचे दाणे...उटण्याची पहिली चार बोटं उमटवीत आणि कविता तिथेच उमजवी!

दिवाळीचे दिवस संपता संपता एखाद सकाळी रस्ताभर पसरलेला फटाक्यांचा सडा दिसावा, तो करडा, चमचमणारा वास आणि हवेत न विरलेला धूर नाक्पुड्यात शिरावा आणि दिवाळीच्या ह्या रूपाचा सणसणीत राग डोक्यात उमटावा...लालेलाल...

पुन्हा फिरून नववर्ष येतेच...अधेमध्ये श्रावणातले सणवार, ईद, रमजान आणि तीज चे प्रसाद, वाटेत भेटणारे ठराविक खाद्यपदार्थ आणि रस्त्यावरचे गंध दुर्गंध...सगळे सगळे गुंडाळून एक वर्ष बनावे आणि अशी वर्षांची सगळी भेंडोळी दरवर्षी, प्रत्येक नव्या गावी मनातून वागवत न्यावीत, सातासमुद्रापार...आणि मग कुडमुड्या थाटात भलतीच फुले- रंगहीन, गंधहीन सणवार साजरे करताना दर वर्षी त्या सर्व सरलेल्या स्मृतींचे एक आवर्तन मांडावे...

असे सोहळे गोष्टींचे, अश्या गोष्टी सोहळ्यांच्या...

फुले वेचिता

अजित मराठे

फुलांनी बहरलेली, भरलेली आपली एक छानशी बाग असावी असे नेहमी वाटायचे. कदाचित आईला बागकामात मदत करताना हे बीज मनात रुजले असावे. कदाचित सिनेमांमध्ये फुलांनी भरलेल्या बागा पाहून आपली बाग असावी असे वाटले असावे. कदाचित पैठणच्या ज्ञानेश्वर उद्यानात फुलांनी सुशोभित केलेली ज्ञानदेवांची मूर्ती पाहून असे वाटले असावे. कारण काहीही असो, आपल्या घराभोवती एक छोटीशी बाग असावी अशी खूणगाठ मनात नक्की होती.

लहानपणी पहिल्यांदा गट्टी जमली ती कॉलनी मधल्या चाफ्याच्या झाडाशी. बहरलेल्या त्या झाडावर चढून फुलं बघण्यात आणि काढण्यात खूपच मजा यायची. चाफ्याच्या पांढऱ्या-पिवळ्या फुलांच्या पाकळ्या दुमडून त्याचे छोटे फुल बनवायचे, हा तेव्हाचा छंद. पुढे २०-२५ वर्षांनी पुन्हा चाफ्याची फुलं हवाई मध्ये पाहून, मनात त्या लहानपणीच्या आठवणी ताज्या झाल्या. चाफ्याच्या फुलांचे एवढे विविध रंग असतात हे तेव्हा कळले. गुलमोहराच्या झाडाशी मात्र माझी अगदीच तोंड-ओळख होती. आमच्या गोव्यामध्ये गुलमोहराची जास्त झाडे पाहिल्याचे आठवत नाही. मात्र औरंगाबादला मावशीच्या घरासमोर गुलमोहराच्या मोठा वृक्ष होता. आपला हात कधी तरी त्या उंचावरच्या फुलांमध्ये पोचणार याचा विचार, बाल्कनीमध्ये उभं राहून करण्यात किती तरी वेळ जायचा. चाफ्याप्रमाणेच बकुळीच्या फुलांशी पण माझी अगदीच गट्टी होती. आईला बकुळीच्या फुलांची नाजूक वेणी माळायला खूपच आवडत असे. झाड जरी उंच असले तरी, झाडाच्या खाली असंख्य फुलांचा सडा पडलेला असायचा. त्यामुळे बकुळीच्या झाडावर चढण्याची वेळ कधी आलीच नाही. सज्जनगडावरचं बकुळीचा झाड मला अजूनही आठवतंय. झाडाखाली बसून, वरून पडणाऱ्या फुलांना झेलण्यात मन अगदी रमून गेले होते. असह्य उकाड्यामुळे आम्ही त्या दिवशी बकुळीच्या झाडाखालीच उशिरा पर्यंत बसून राहिलो होतो. त्या टपोऱ्या फुलांच्या मंद सुवासात कधी डोळा लागला ते कळलंच नाही.

आईला बागकामाची प्रचंड आवड असल्यामुळे आमच्या बागेत बरीच फुलझाडं होती, आहेत. पूजा चालू असताना, ती अनंताची टपोरी फुलं आणि त्या फुलांच्या आखीव-रेखीव पाकळ्यांकडे नकळत लक्ष जायचेच. तगरीला अनंत म्हणतात की अनंताला तगर म्हणतात, ते कधीच कळले नाही, किंबहुना, ते माहित करून घेण्याचा प्रयत्न कधी केला नाही. नावात काय आहे म्हणा. पांढरी फुलं माझ्या विशेष आवडीची आहेत. साधारण सगळीच पांढरी फुले सुवासिक असतात. बघणाऱ्याला आकर्षित करण्यासाठीचे त्यांचे ते एकमेव साधन आहे असे म्हणता नाही येणार, कारण, प्रत्येक फुलाचा आकार, पाकळ्या, सुवासाची तीव्रता अगदी वेगवेगळे असतात. गोव्यातल्या शांतादुर्गेच्या देवळातील निशिगंधाच्या फुलांची सजावट, महालसेच्या देवळातील जायांची पूजा, किंवा पुण्याचा

दगडूशेट गणपती मंदिरातील मोगऱ्याची सजावट, म्हणजे सुगंधाची पर्वणीच म्हणावे लागेल. देवासमोर डोळे मिटून बसणे आणि बरोबर सुवासिक फुलांचा सुगंध दरवळत असेल तर तिथे तल्लीन होणार नाही असा माणूस नामोनिराळाच. सोनटक्क्याची फुलेही याच श्रेणीतली आहेत. नाजूक पाकळ्या आणि त्यांना पिवळीशी किनार, म्हणजे पानावर बसलेले जणू फुलपाखरूच. मदनबाण असो, किंवा कुंद असो, किंवा चटकचांदणी असो, मंद सुवास आपल्याला सोबत देत असतोच.

माझ्या गोव्यातल्या आठवणीतल्या फुलांबद्दल लिहिणार नाही असं होणारच नाही. काटेकोरांटीची (गोठला) फुलं विविध रंगात येतात. पांढरी, पिवळी, जांभळी फुलं असतातच, पण दुहेरी रंगाच्या काटेकोरांटीची फुलं, यांची कथा निराळीच. पांढऱ्या रंगाच्या फुलावर निसर्गाने अलगद जांभळ्या रंगाचा कुंचला फिरवावा, असे हे सुंदर फुल. अबोलीच्या फुलाचे नाव अबोली का ठेवले असावे, याचं मला नेहमीच नवल वाटतं. त्या नाजूक, रेखीव, केशरी-पिवळ्या पाकळ्या बरेच काही बोलून जातात. आणि, रतन अबोली म्हणजे, अबोली कुटुंबाची राणी असावी. दाट केशरी रंग आणि मुक्याने बोलणारी हि फुलं, फाती मध्ये अगदीच उठून दिसतात. गणेश चतुर्थीच्या वेळेस मात्र जास्वदींच्या फुलांना खास मागणी असते. सुबक गणपतीच्या मूर्तीवर, ते डौलदार लाल फुल म्हणजे मूर्तीला जणू फेटाच घातला असे वाटावे. जास्वंद असे कदाचित एकमेव फुल असावे ज्याच्यात इतकी विविधता आहे. एकेरी पाकळ्या असो किंवा गेंद असो, एकेरी रंग असो किंवा दुहेरी रंग असो, ही फुले गणपतीच्या मूर्तीचे तेज उजळवतातच. या फुलांचे बोट धरायला दुर्वा असतातच म्हणा. फुलाच्या मधोमध मखमली तुरे म्हणजे छोट्या पाखरांना जेवताना बसायला दिलेले बस्करच. मूक जास्वदींची फुले खरंच मुकी असतात का? बंद पाकळ्यांनी बरेच काही बोलून जातात. मारुतीच्या देवळात मात्र सर्रास रुईची फुले दिसतात. फारशी आकर्षक नसणारी ही फुले देवाला का आवडत असावीत, हे लहानपणी मला कधीच कळले नाही. शंकराची फुलं, शंकरालाच आवडतात का, हा प्रश्न मी माझ्या आईला कितीतरी वेळा विचारला असेल. आता असं आठवतंय की, शंकराला साधारण पांढरी फुलं आवडतात म्हणजे ही केशरी-पिवळी फुलं बाकीच्या देवांना आवडत असावीत. उग्र गंध असणारी, सुरंगीची फुलं गोव्यातील साधारण ग्रामीण भागातील बायका माळतात., सोबत असते केवड्याचे पान.

गुलबक्षी, गणेश वेळ, प्राजक्त आणि मधुमालती ही फुले अतिशय मनमोहक आणि रंगीत या दोन्ही प्रकारात मोडतात. या मनमोहक फुलांना सुगंध असता, तर ती सगळी सोनचाफ्याची भावंडंच झाली असती. कर्दळीची फुलं मात्र अगदी वेगळी. सुंदर, मोठी, आपल्या मॅग्नोलिया सारखी. मागे एकदा गाणे ऐकताना कर्दळीच्या पाना-फुलासारखे मोठे डोळे असणाऱ्या सुंदर स्त्रीचे वर्णन ऐकले; पण अजूनही या दोन्ही गोष्टींच्या संबंधाबद्दल माझे गणित जुळलेले नाही. असो.

पारंपारिक घरासमोर साधारण सदाफुलीची छोटी रोपे दिसतातच. आजकाल मात्र आधुनिक लोकांच्या घरापुढे ग्लॅडीओलाची फुले दिसू लागली आहेत.

नवरात्र, दसरा, दिवाळी आणि तुळशीचे लग्न, म्हणजे झेंडू आणि शेवंतीच्या फुलांची रेलचेल. केशरी-पिवळी झेंडूची फुले दिसतातच, पण मिश्र रंगाची लालसर फुलेही आज काल दिसतात. शेवंतीची साधारण पिवळी किंवा पांढरी फुलं बघितली होती. पण आता बऱ्याच रंगांची शेवंती बघायला मिळते; तांबडी, गुलाबी, केशरी इ. आकार तोच, रंग वेगळे. पानं तीच पण प्रत्येक रोपाला इतकी फुलं असतात की जसं काही रोपांवर गर्भार स्त्रीचे तेजच आहे असा भास होतो. डेलिया, ॲस्टर ही पण याच प्रकारातली फुले असावीत.

फुलांवरील लिखाण आणि त्यात गुलाबाचे वर्णन नाही असे शक्यच नाही. फुलांच्या या राजाची तऱ्हा न्यारीच. लहानपणी खलबत्त्यात देशी गुलाबांच्या पाकळ्यांच्या गुलकंद केलेला आठवतोय. अमेरिकेत घराच्या अवती-भोवती असो, किंवा पर्यटन-प्रेक्षणीय स्थळ असो, गुलाबाची फुलं नेहमीच दिसतील. डुलूथ मध्ये लेक सुपीरिअरच्या काठावरील मनोरम्य गुलाबाच्या बागेत फिरताना, अभ्यासाचा तणाव कुठल्या कुठे निघून जाई. इंद्राच्या दरबार म्हणजे अशीच गुलाबाची बाग असेल का?

घरातून बाहेर निघालो की मज नाना विघ्ने येतात असं म्हणणं चुकीचं ठरणार नाही. टपोऱ्या कळ्या किंवा नुकतीच उमलली फुलं सहज लक्ष वेधून घेतात. फुलं असली की तिथे विविध पक्षी-पाखरा असतातातच. कधी पक्ष्याच्या जोड्याही दिसतात, जणू काही फुलांवर त्यांचे केळवणंच चालू असावे.

फुलांकडून शिकण्यासारखे खुप काही आहे. "फुलोंसे तुम हसना सीखो" ही कविता डोळ्यासमोर आली. फुलं प्रेम देतात आणि प्रेम करून घेतात, परत काहीही न मागता. कधी बागेत, कधी देवळात, कधी घरी, तर कधी दारी - आपली साथ देतच असतात. आताही घराबाहेर पडताना बागेत आज कोणते नवीन फुल आहे, हे भिरभिरती नजर शोधतच असते. जोडीला संत्र्याच्या फुलांचा सुगंध असतोच!

बंध वात्सल्याचे

सौ मयुरी धर्माधिकारी देशपांडे

वास्तल्य, माया, ममता, प्रेम या सगळ्या गोष्टी म्हटल्या की डोळ्या समोर छबी येते ती आईची. खरोखरच आई होणं हे जगातील सगळ्यात मोठ सुख आहे. एवढे दिवस या बद्दल ऐकायचे पण आता स्वतः अनुभवतीये. मी ,माझा लहान भाऊ, आई आणि पप्पा अशा चौकोनी कुटुंबात वाढलेली मी आणि सगळे नातेवाईक पण गावातच असायचे, त्यामुळे आम्ही सण-वार सगळे एकत्र सेलेब्रेट करायचो. अशा वातावरणात वाढलेली असताना अमेरिकेत येण्याचा काही विचारही नव्हता,पण स्थळ आलं आणि सगळं जुळून आलं. लग्न झालं, मी आणि केदार दोघे १५ दिवसात अमेरिकेला आलो आणि आमचा राजा-राणी चा संसार चालू झाला. सगळं सुरळीत चालू होतं मग मला इथे इंटरप्रीटर चा जॉब लागला आणि काही काळ तो मी केला. मग लग्नाला ३ वर्ष पूर्ण झाली आणि सगळे नातेवाईक त्या गोड बातमी बद्दल विचारायला लागले..!! आणि ती गोड बातमी शेवटी आम्ही सगळ्यांना कळवली.

सगळीकडे आनंदी आनंद होता. माझ्यात होणारे बदल, अचानक स्वतः बद्दल वाटायला लागलेली काळजी, स्वतः कडे बघण्याचा दृष्टिकोन अगदी सगळंच बदलून गेलं होतं. बाळाची वाढ, त्याच्या होणाऱ्या हालचाली, त्याचे हृदयाचे ठोके, त्याच्याशी बोलणे, गर्भ संस्कार आणि त्याचे फायदे हे सगळं अनुभवलं. आणि शेवटी ९ महिन्याच्या प्रतिक्षे नंतर माझ बाळ माझ्या कुशीत आलं. त्याचा पहिला स्पर्श, त्याचं हसणं, त्याचे ते निरागस डोळे आणि त्याचा तो गोड़ मोहक चेहरा हे सगळं बघून मन अगदी भरून आलं. त्या क्षणी कळलं कि आई का म्हणत होती कि "तू आई झालीस कि काळेन तुला कि आई ची माया काय असते ते".

खरोखरच काय आहे हे नातं ? अशी काय जादू आहे या नात्यात कि ज्या पुढे जगातील सगळी नाती छोटी होतात. एक इवलासा जीव आपल्या आयुष्यात येऊन आपलं सर्वस्व होऊन जातो. त्याच्या येण्याने आपलं अस्तित्वच बदलून जातं. जणू काही आयुष्याची बाग सुगंधी फुलांनी बहरून जाते आणि त्या फुलांचा सुगंध आयुष्यभर अत्तराची कुपी बनून आपल्या सोबत राहतो आणि हे अत्तर आपण आपल्या बरोबर आपल्या आजुबाजुंच्या लोकांनाही लावत असतो. घराला घरपण येते ते आपल्या बळामुळे आणि या सुखा एवढे सुख ते कोणते.

असा हा मातृताचा अनुभव मला माझ्या मुलामुळे म्हणजेच देवांश मुळे मिळाला. त्याच्या सोबत घालवलेला प्रत्येक क्षण हा माझ्या आयुष्यातील सगळ्यात सुंदर गोष्ट आहे. त्याच्या लहान लहान खोड्या,त्याचे बोबडे बोबडे बोल, त्यांनी मम्मी अशी मारलेली हाक, त्यांनी दिलेली मिठी सगळे काही खूप स्पेशल आहे. सुरवातीच्या काळातील हे क्षण खूप मौल्यवान असतात आणि मला खूप

आनंद होतो कि हे क्षण मला अनुभवता आले. लहानपणी आई सोबत घालवलेल्या प्रत्येक क्षणातून खुलत जाणाऱ्या या नात्याचे बॉण्डिंग हे वरचे वर घट्ट होत जातं आणि आईचं आणि मुलाचं हे बॉण्डिंग आयुष्यभर असच राहतं. मुलांना मम्मी जवळ सगळ्यात सेफ वाटतं आणि या काळात जर मम्मी जवळ नसेल तर ती कावरी बावरी होतात.

कालचीच गोष्ट आहे, मी माझ्या मुलाला शाळेत सोडायला गेले, हा त्याचा पहिलाच दिवस होता शाळेचा. मी त्याला सोडून निघाले आणि तो रडायला लागला. मम्मी मम्मी म्हणत गते जवळ येऊन थांबला. त्याला रडताना बघून माझा पाय काही निघत नव्हता पण केदारने माझी समजूत काढली आणि माझे डोळे पुसत मी घरी आले. देवांशी झाल्या पासून चा हा पहिला दिवस असेल कि आम्ही एकमेकांना सोडून ३ तास राहिलोय. ते ३ तास माझ्या साठी सर्वात कठीण होते. तेवढ्या वेळात माझंव २ कॉल झाले शाळेत करून , तो कसा आहे रडतोय का वगैरे वगैरे प्रश्न विचारून त्याच्या टीचर ला भंडावून सोडले होत मी.

असा हे मातृत्वाचा नातं जे सांगून काळात नाही आणि अनुभवून मन भारत नाही. या नात्यातला गोडवा आणि प्रेम टिकवून ठेवणे हे आईच्या हातात असते. आणि हेच प्रेम आणि बाळा साठी केलेला त्याग, समर्पण हेच आईला आणि या नात्याला श्रेष्ठ बनवते. शेवटी माझ्या बाळासाठी केलेल्या चार ओळी लिहिते आणि माझे मनोगत संपवते.

देवाचा अंश तो अन वात्सल्याचा झरा,

प्रेमाचं क्षितिज तो अन मायेचा ध्रुव तारा!!

श्रावणी सर तो अन इंद्रधनू बहरणारा,

शिशिरातील गार वरा तो, माझं आयुष्य सुखावणारा..!!

दिवाळी आणि जावई पुराण

अरुणा रांगणेकर

" आली दिवाळी मंगलदायी आनंद झाला घरोघरी" म्हणत दिवाळी घरात पदार्पण करणार होती खासकरून लाडक्या लेकीच त्यावर्षी लग्न झालं होत तेव्हा जावईबुवांच्या दिवाळसणाची तयारी उपाध्ये कुटुंबात ज़ोरात सुरु होती पण कुठेतरी गणित चुकत असल्याचं जाणवत गेलं आणि सर्व कार्यक्रम फिस्कटला कारण ?

कारण जावईबापूंनी आपलं खरं स्वरूप हळूहळू प्रगट करायला सुरुवात केली होती. तावून सुलाखून विकत घेतलेल्या - हुंडा दिला असल्याने - या माणसाच्या वागण्यातला हावरटपणा विचित्रपणा आता दृष्टिगोचर होऊ लागला होता म्हणूनच कदाचित आभाळांतल्या नऊ ग्रहांपेक्षाही जास्त प्रभाव असलेल्या या व्यक्तीला "दशमोग्रह" हि संज्ञा प्राप्त झाली असावी

जावयाचं "कौतुक" सांगणाऱ्या अनेक गोष्टी आपल्या रोजच्याच पाहण्यात असतात. एक भुक्तभोगी आपला अनुभव सांगताना म्हणतात कि

"सदा वक्र: सदा क्रूर: सदा पूजामपेक्षते ।

कन्याराशी स्थितो नित्यं जामातो दशमो ग्रह: ॥

खरं तर अर्थ अगदी स्पष्ट आहे तरी लिहिते कि या जावयाचं कितीही कोडकौतुक केलं तरी तो वांकडाच राहतो. नुसता वांकडाच नाही तर त्यात क्रूरपणा सुद्धा असतो. आणि या जावईबापूंची अपेक्षा असते कि सासुरवाडीच्या लोकांनी नेहमीच आपल्याला पूजाव. असा हा छळवादी जावई सदैव "कन्या " राशीतच मुक्काम ठोकून बसलेला दहावा ग्रहच आहे.

ज्या जावयाने सासऱ्याला छळयायचं बाकी ठेवलं नाही त्याची तुलना सर्प, अग्नी व दुर्जन यांच्या बरोबर होणारच.

"जामाता कृष्णा सर्पश्च पावको दुर्जनस्त था ।

उपकार ना जानती पंचमो भगिनी सुता ॥

म्हणजे जावई कृष्ण, सर्प, अग्नी, व दुर्जन हे केलेल्या उपकारांची कधीच जाणीव ठेवत नाही. पण या चौघांच्या ओळीत बहिणीच्या मुलाला का गोवलं गेलं समजलं नाही. कदाचित तो पण या चारी जणांसारखा छळवादी असावा.

या जावईबुवांना - दशमग्रहाला आपली सासुरवाडी मात्र फारच प्रिय - कारण मला वाटतं कि हि एकच जागा असते जिथे त्यांची विचारपूस होत राहते. एरवी त्यांना कोण विचारत म्हणून असावं - आणि आपल्या मताला बळकटी आणण्याकरता तो देवादिकांचं उदाहरण द्यायचं पण सोडत नाही कि.

" असारे खलु संसारे सारं श्वसुर मंदिरं

हरो हिमालय शेते हरी शेते महादधौ "

म्हणजे सर्व संसार व्यर्थ आहे पण या व्यर्थ संसारात सुद्धा एक उत्कृष्ट गोष्ट आहे ती म्हणजे सासऱ्याचं घर. लक्ष्मी समुद्रातून उत्पन्न झाली म्हणून समुद्र हि विष्णूची सासुरवाडी आणि आपण पाहतोच विष्णू कायमच समुद्रात तर पार्वती हि हिमालयाची कन्या म्हणून शंकराची सासुरवाडी हिमालय आणि तिथेच ते वस्ती करून राहतात. आता देवांनीच सासुरवाडी श्रेष्ठ ठरवली मग ते सत्यच असणार. अशा सासुरवाडीला जाऊन एका जांवयाने आपली शेखी बघारात असे एकेक जावई शोध लावले कि सासुरवाडी त्यांचं हे ज्ञान पाहून थक्क झाली. हा जावई होता मृच्छकटिक नाटकातला शकार. तो म्हणतो

"शूरो विक्रांतः पांडव श्वेतकेतु

पुत्रो राधाय रावण इंद्रदत्त:

आहो कुन्त्या तेन रामेन जाताः

अश्वत्थामा धर्मपुत्रो जटायू ॥

म्हणजे मी विक्रांतप्रमाणे शूर आहे. इंद्राने वर दिलेल्या राधेचा मुलगा रावण तो मीच. रामाला कुंतीपासून झालेला अश्वत्थामा पण मीच आणि धर्मराजाचा पुत्र असणारा जटायू म्हणजे मीच म्हणजे आपल्या सारखा शूरवीर कुणीच नाही आणि हे सांगताना तो म्हणतो श्वेतकेतु पांडव मीच आहे आणि शूर विक्रांत सुद्धा मीच. खरंतर पांडवांमध्ये श्वेतकेतु कुणाचाच नाव नाही आणि शूर विक्रांत नसून विक्रमादित्य होता. महाभारतातला इंद्राने दिलेला मुलगा म्हणजे कर्ण पण शकार महाशय त्याला रावण म्हणतात आणि इंद्राने तो कुंतीला दिला होता राधेला नाही आणि कुंतीला रामपासून झालेला अश्वत्थामा ! वा, काय पण जांवईशोध ! रामाचा आणि कुंतीचा काळ वेगळा होता ते पण या महाशयांना ज्ञात नाही. बरं जटायू हा पक्षी होता व तो पण रामाच्या काळातला आणि तो धर्मराजाचा पुत्र ! वाहवा !

असं म्हणतात कि जेव्हां चार चौघं बसलेले असतात तेव्हां आपलं तोंड उघडत " ज्ञान " पाघळण्या पेक्षा तोंड बंद ठेवणेच श्रेयस्कर असत. पण या जांवईबुवांना कोण सांगणार.

आता काळ बदलत गेला आणि "कंवरसाहेब " - आमच्याइथे जांवयाला आदराने कंवरसाहेब म्हणतात - पण बदलत गेले. यातला पहिला बदल म्हणजे सासुरवाडी कितीही चांगली असली तरी तिथे विष्णू आणि शंकरा प्रमाणे ते तिथे ठिय्या देऊन बसत नाही.एवढी फुरसत असते कुणाला ? कदाचित म्हणूनच मेहुण्याबरोबर चुहलबाजी करत "साली (मेहुणी) आधी घरवाली" या उक्तीच्या अनुभवाला ते मुकतात. एरव्ही "होतकरूंना" आमच्या इथे एक प्रेमाचा आणि मौलिक सल्ला असतो कि लग्न अशा जागी करावं जिथे "ससुरा हो मालदार, साले (मेहुणे) न हो तो बेहतर मगर सालियां (मेहुण्या) हो दो चार "

आणि सगळ्यात महत्वाचा सुखद बदल म्हणजे - जो आजकाल प्रत्यही पाहण्यात येतो - ते नुसते son-in-law च राहात नाही तर son सुद्धा होतात.

माझा तरी हा अनुभव आहे. म्हणूनच दिवाळी असो वा नसो माझे जांवई जेव्हा हि आमच्या घरी येतात तेव्हा आमच्या घरी दिवाळसण साजरा होत राहतो.

तुमचा अनुभव काय म्हणतो ?

Mission USA

नेहा भोपटकर

अमेरिकेत जायचं म्हटलं कि आपल्या पेक्षा इतर लोकांना जास्त उत्सुकताअसते . जशी आमची तिकिटे बुक केल्याची वार्ता आमच्या बिल्डिंग मध्ये पसरली तशी आमच्या कडे येणाऱ्या लोकांची संख्या वाढायला लागली . "अहो आमच्या आत्याच्या भावाचा मुलगा पण अमेरिकेत राहतो नक्की जा बर का त्याच्या कडे " अशी विविध आमंत्रण देखील यायला लागली आणि त्याच बरोबर जरा "हे" तुम्हाला देता येईल का त्याचा कडे अश्या विनंत्या आमच्या कडे यायला लागल्या. आता कोणाला नाही म्हणायचं आणि कोणाला हो हा यक्ष प्रश्न डोळ्या समोर उभा राहिला पण हि तर सुरुवात होती. माझ्या मते हा अनुभव सगळ्यांनाच असणार आहे त्यामुळे ह्यावर जास्त चर्चा न करता मी लगेच मुख्य मुद्द्यावर येते.

शेवटच्या दिवसा पर्यंत सामानाची आवरा आवारी करून अखेरीस २३ किलो मध्ये सगळं सामान आम्ही बसवल. घरच्या वजन काट्यावर उभं राहून स्वतःचे आणि ब्यागेचे वजने बघून अखेरीस जीव भांड्यात पडला (स्वतःच का ब्यागेचे वजन पाहून ते काही आता आठवत नाही) संध्याकाळी ठरल्याप्रमाणे आमची LL ट्रॅव्हल ची गाडी आली (अर्थातच नावात बदल केला आहे कारण मी ऐकलं आहे कि अमेरिकेत कोणाचं "नाव" वापरायचं असेल तर परमिशन वैगरे घ्यावी लागते म्हणे). सगळं सामान गाडीत भरून पुण्याच्या ट्रॅफिक मधून वाट काढत आम्ही मुंबई च्या दिशेला निघालो. माझ्या मुलाने आणि सुनेने आम्हाला काय काय करावे लागेल, कुठली कागदपत्र वर ठेवावी लागतील ह्या सगळ्या गोष्टींची यादी करून दिली होती. एवढाच नव्हे तर एअरपोर्ट वर काय करायचं, सेक्युरिटीशी कसं बोलायचं हे आम्हाला सगळं सांगून ठेवल होतं . असं म्हणतात कि मुलाला वडिलांची चप्पल यायला लागली कि तो मोठा झाला पण मी म्हणेन कि मुलगा (अथवा मुलगी किंवा सून) आपण पूर्वी ते लहान असताना जशी त्यांची काळजी करून सगळ्या instructions द्यायचो तश्याच instructions आपल्याला त्यांचा कडून यायला लागल्या तर आपली मुलं नुसती मोठीच नाही तर जबाबदार झाली असा म्हणायला काही हरकत नाही. अगदी खर सांगायचं झाला तर पुणे ते मुंबई प्रवासात काय काय विचार डोक्यात येत होते ते काही आठवत नाहीत पण एवढ्या मोठ्या प्रवासाची धाकधूक मात्र नक्कीच होती. सर्वात महत्वाचं म्हणजे मुलाचं लग्न झाल्यापासून सुने बरोबर राहायची संधी अशी मिळालीच नव्हती त्या मुळे मना मध्ये एक वेगळीच धाकधूक होती अस म्हणायला काही हरकत नाही.

मुंबई एअरपोर्ट ला सगळे सोपस्कार नीट पार पडले आणि आम्ही वेळेच्या आधीच आमच्या गेट वर येऊन बसलो. बाहेर पडणारा पाऊस बघून उगाच आपले विमान उशीर करेल कि काय अशी भीती वाटायला लागली पण तेवढ्यात एका सुबक ठेंगणीने आमचे स्वागत केले आणि विमान वेळेवर असल्याची वार्ता दिली. विमानाला तशी म्हटली तर फार काही गर्दी नव्हती त्यामुळे अडचण अशी काहीच झाली नाही उलट बाजूच्या जागेवर कोणीही नसल्याने जरा पाय लांब ताणूनच मस्त झोप झाली. विमानाने उड्डाण केल्यावर थोड्यावेळात आम्हाला खायला देण्यात आले आणि अपेक्षेपेक्षा अतिशय चांगल्या चवीचे पॅटिस मिळाल्याने झोप देखील मस्त लागली . मग एकदम जाग आली ते आम्ही लंडन च्या जवळ आल्यावरच , हो अर्थातच मधील एक जेवण आमच्याकडून चुकलं पण हरकत नाही कारण झोप घेणं महत्वाचं होत आणि भारतीय वेळे नुसार पहाटे कोणाला जातंय हो एवढा जेवण असा म्हणत मनाची समजूत काढली आणि लगेच गरम चहा ची फर्माईश एका हवाई सुंदरी कडे केली. खिडकीतून नजर बाहेर जाताच जसा कापूस पिंजला असतो तश्या ढगांमधून विमान वेगाने प्रवास करत होता, खरंच एक छान अनुभव होता . नेहेमी आपण थंडगार हवेत पाऊस बघत चहा आणि भजी खातो पण आज ढगांच्या वर उडताना ब्रेड, बटर आणि चहा (तो हि दुसऱ्याने बनवलेला) फारच मस्त वाटत होता. हा हा म्हणता आमचा पहिला प्रवास संपला आणि विमान लंडन मध्ये उतरले.

आता लंडन मध्ये तसा बराच वेळ होता त्यामुळे तिथे आम्ही छान अशी चक्कर मारली. दर मिनिटाला येणारी आणि उडणारी विमाने बघून खरंच आश्चर्य वाटलं आणि ह्या सगळ्या मागे काम करणाऱ्या लोकांचं कौतुक वाटलं. चक्कर मारता मारता चक्क पुण्यातील काही लोकांशी ओळख देखील झाली. बघा कोणाशी भेटायचं योग कुठे येईल खरंच काही सांगता येत नाही. विविध दुकाने पाहता पाहता थोडी भूक देखील लागू लागली आणि मग जिथे शक्यतो भारतीय लोक दिसत आहेत अश्या ठिकाणी जाऊन आम्ही मेनू बघायला लागलो. पदार्थ मनाशी ठरवल्यावर ऑर्डर देताना दोन तीन वेळा ते शुद्ध शाकाहारी आहे ना ह्याची खात्री केली. पण एकंदरीत पौंडा मधील किंमत बघून घेतलेलं छोटंसं सँडविच देखील खूप जास्त वाटू लागले. खरंतर पैशाची काळजी करण्या सारखा काही एक कारण नव्हतं पण तरीही आपण नाही म्हणालो तरी conversion करतोच कि हो. एखादवेळेस आमची हि पहिलीच US ची वारी असल्या मुळे असे झाल असेल.

थोड्यावेळात आमच्या विमानाची सूचना करण्यात आली आणि आम्ही लगबगीने गेट कडे चालायला लागलो. आता मात्र आमच्या विमानात भारतीय कमी आणि इतर लोक जास्त होते त्या मुळे सगळीकडून थँक्स , वेलकम असे शब्द ऐकू यायला लागले. आत जागेवर बसल्यावर

आतील हवे मुळे मला एकदम शिंक अली आणि अचानक ५-६ ठिकाणहून "ब्लेस यु " असे शब्द कानी आले . आता ह्या सगळ्या गोष्टींची हळू हळू सवय होत आहे त्यामुळे आता मला सांगायला हरकत नाही कि तेंव्हा खरंच मी दचकले आणि आपल्या कडून काही चुकलं कि काय असा विचार करत कावरी बावरी झाले होते . शेवटी विमान निघाले परंतु ३०-४० मिनिटे उशिरानेच , म्हटलं तर तसा प्रवास बराच आहे पण आता मुलाला आणि सुनेला भेटायची इच्छा तीव्र होत चालली होती कि ह्या प्रवासात आपण काय खात आहोत, कुठेले चित्रपट पाहत आहोत ह्या कडे खरंच काही फारसे लक्ष नव्हते. अधून मधून होणार विमानाचा आवाज आणि त्याच्या वर जाऊन ह्यांच्या घोरण्याचा आवाज सोडला तर बाकी सगळी कडे बरीच शांतता होती . अधून मधून पाय मोकळे करण्या साठी उठलेले लोक आणि हवाई सुंदऱ्या ह्या वेळो वेळी येऊन लागलेली झोप मोडण्याचा अथक प्रयत्न देखील करत होते पण ह्या सर्वाशी लढा देत मी माझी झोप पूर्ण केली. थोड्यावेळानी आपण आता सॅन दिएगो मध्ये उतरत असल्याची सूचना देण्यात आली आणि मी खिडकीतून सुंदर दिसणारा मावळणारा सूर्य आणि खाली दिसणारे सुरेख शहर बघण्यात गुंग झाले.

पट्ट्या वरून सगळ्या बॅग घेतल्यावर आम्ही सगळे कस्टम चे सोपस्कार पार पाडण्यासाठी सज्ज झालो. पण आपण बघा बोर्डाच्या परीक्षेला अगदी सगळा अभ्यास करून जातो आणि पेपर अगदीच सोपा येतो असं काहीस होत ना तसंच आमचं झाला आणि तिथून त्यांच्या तावडीतून आमची लगेच सुटका झाली. इतर लोकांसोबत आम्ही देखील बाहेर आलो आणि आमच्या स्वागत साठी सज्ज असलेल्या माझ्या मुलाला पाहून जो आनंद झाला आहे तो असा लेखणीतून सांगू नाही शकत पण मला खात्री आहे कि तुम्ही सर्वांनी ह्याचा अनुभव घेतला असणार आहे.

आपल्या भविष्याचं सोनेरी स्वप्न मनाशी बाळगून आलेल्या आणि त्या साठी अथक काम करणाऱ्या मुलाला आणि सुनेला बघून सगळ्या प्रवासाचा क्षीण लागलीच निघून गेला. ७ समुद्र पलीकडे येऊन स्वतःच्या पायावर उभं राहणाऱ्या मुलाच आणि सुनेच खूपच कौतुक वाटायला लागल आणि त्यांना बघून डोळ्यात पाणी आलं . खरंच येथे येऊन आपल बस्थान बसवणाऱ्या तुम्हा सर्वानाच माझे प्रणाम. आत्ताशी आम्हाला येऊन जेमतेम २-३ दिवस झाले आहेत, आमच routine देखील हळू हळू लागत आहे. लवकरच आम्ही फिरायला बाहेर पडू ते म्हणजे तुमच्या सारख्या लोकांशी भेट

घडेल अशी इच्छा मनाशी ठेवूनच. Mission USA ला आता खरी सुरुवात झाली अस म्हणायला काही हरकत नाही.

वाळवंटातले ओऍसिस

नीला शेट्ये

अमेरिकेत फिरण्यासारखा दुसरा आनंद नाही . पर्यटकांना आकर्षित करणारं खूप काही अमेरिकेत आहे . अमेरिकन लोक जगभर टूरिस्ट म्हणून भटकत असतात, तसेच ते स्वतःच्या देशातही सतत इकडून तिकडे फिरत असतात. त्या अवाढव्य देशात वाळवंटापासून तो बर्फाच्छादित प्रदेशापर्यंत सर्व तर्हेचा निसर्ग आहे. त्यामुळे उत्तरेकडचे लोक उन्हाळ्यात टॅनिंगसाठी दक्षिणेत येतात. वेस्ट कोस्टची माणसं ईस्ट कोस्टला फिरायला जातात.

माझा मुलगा व सून अमेरिकेत LA ला गेल्यानंतर त्यांचे आम्हाला म्हणजे मला आणि सुनेच्या आई वडीलांना अचानक बोलावणं आलं. आमच्या आनंदाला पारावार उरला नाही. मग काय आम्ही तिघांनी पासपोर्ट काढला. मुलाची आम्हा तिघांना स्पॉन्सरशिप असल्यामुळे तिकीट, व्हिसा सगळं अलगद व सन्मानाने हातात पडलं. म्हणून आम्ही तिघेही अमेरिकेला जाऊन आलो.

अमेरिकेच्या या परदेश दौर्यात मला अनेक गोष्टी नव्याने पहायला मिळाल्या. भव्य विमानतळ , गगनचुंबी इमारती, मनोरे, वैशिष्ट्यपूर्ण वास्तू, सुंदर समुद्रकिनारे, त्याहूनही स्वच्छ व उत्तम रस्ते, प्रचंड उद्याने व शॅपिंग मॉल्स, कॅसिनो आणि असं बरच काही. या सगळ्या गोष्टी पाहताना मी हरखून गेले. अमेरिका हा जगातला सर्वात प्रगत व श्रीमंत देश. विशेषतः शहरनियोजनाच्या बाबतीतली त्यांची दूरदृष्टी पाहून तर मी थक्कच झाले. मला मिळालेल्या या सुखाची, आनंदाची थोडी चव खिरापतीसारखी तुमच्याही सर्वांच्या हातावर पडावी यासाठी हा लेखनप्रपंच !

19 एप्रिल 2007 गुरुवार – अक्षय्य तृतीया या शुभ दिवशी ' लास वेगास ' (Las Vegas) या मोहमयी नगरीचा पहिला अनुभव घेण्याची संधी आम्हाला मिळाली. आम्ही सर्वजण सकाळी घरातून (LA) 10 वाजता Nissan Armada (SUV) कारमधून निघालो. वाटेत दुपारी 1.30 वाजता ' बर्गर किंग ' मध्ये लंच ब्रेक घेतला. संपूर्ण प्रवास वाळवंटाचा होता. सरळसोट रस्ते व आसपास कुठेही हॉटेल नाही. सगळीकडे उजाड वाळवंट होते. आम्ही लास वेगासला दुपारी 3 वाजता पोहोचलो.

' Excalibur ' या हॉटेलमध्ये दहाव्या मजल्यावर आम्ही दोन रात्री राहिलो होतो. हे हॉटेल 23 मजली उंच होते. आम्ही सगळे फ्रेश होऊन संध्याकाळी 5 वाजता ' Strip ' या मुख्य रस्त्यावर पायी-पायी फिरायला निघालो ते हॉटेलवर रात्री 12 वाजता परत आलो.

संध्याकाळ संपत होती आणि एकाएकी क्षितिजावर सूर्य उगवावा तसा प्रकाश दिसला. नंतर क्षितिजभर पसरलेले दिवेच दिवे दिसू लागले. त्यामुळे 'लास व्हेगस' हे कसं दिसतं ते बघायला

मिळालं. हे शहर 24 तास जागं असतं. येथील प्रशस्त रस्ते पायी चालणार्या माणसांनी फुललेले होते. रस्त्याच्या दुतर्फा ' पॅरिस, न्यू यॉर्क - न्यू यॉर्क, लक्झॉर, व्हेनेशिअन, बेलॅजिओ ' अशा कित्येक आलिशान कॅसिनोच्या उंच, प्रशस्त इमारती होत्या. त्यावर प्रचंड लायटिंग केलेलं होतं. सबंध रस्ताभर या लाखो चमचमणार्या दिव्यांचा भरपूर प्रकाश पडला होता. येथे प्रत्येक हॉटेलमध्ये (मोटेलमध्ये) कॅसिनो आहेत. मग हा कॅसिनो बघ, तो कॅसिनो बघ असं करीत हिंडू लागलो.

विशेष म्हणजे त्या त्या देशाची वैशिष्ट्य त्या त्या Casino मध्ये असतात. पॅरिस हॉटेलच्या बाहेर आयफेल टॉवरची अजस्त्र प्रतिकृती, न्यू यॉर्क - न्यूयॉर्कच्या बाहेर प्रचंड स्टॅच्यू आफ लिबर्टी, लक्झॉरच्या बाहेर भलामोठा स्फिंक्स, व्हेनेशिअनमध्ये कालवे आणि गोंडोला राइड सुध्दा आहे. 'Bellagio Casino' च्या आत सुंदर फुलांचे गार्डन बघून मन मोहित झाले. प्रत्येक हॉटेलची वास्तुरचनाही त्या त्या देशाप्रमाणे आहे. बेलॅजिओ हॉटेलमध्ये तर music च्या तालावर नाचणार्या कारंजांचे खेळ आम्ही सूर्यास्त व्हायच्या अगोदर व रात्री 'Eiffel Tower' वरून असे दोनदा बघितले. 'Treasure Island Casino' च्या बाहेर 'Pirates related show' बघायला गेलो. पण वार्याच्या अति वेगामुळे तो शो कँसल झाला. त्यामुळे आम्ही जरा हिरमुसलो. नंतर आम्ही 'Venetian Casino' जो पूर्ण 'Venice - Italy' च्या धर्तीवर आधारलेला आहे. तेथे रात्र असूनही नभांगणात दिवस असल्याचा भास होत होता. इथे इटालियन रेस्टॉरंटमध्ये डिनर ब्रेक घेतला . तिथून आम्ही 'Paris - Paris Casino' बघायला गेलो. लिफ्टच्या मदतीने आम्ही 'आयफेल टॉवर' वर (पॅरीसच्या आयफेल टॉवरची - प्रतिकृती) काही सेकंदातच वर पोचलो. चारही दिशांनी दर्शन घेणे सुलभ व निर्धोक व्हावे म्हणून सर्वत्र लोखंडी भक्कम जाळ्या लावलेल्या होत्या. त्यावेळी प्रचंड उंच अशा आयफेल टॉवरवरून चमचमणार्या दिव्यांच्या प्रकाशात उजळून निघालेल्या ' लास वेगास ' शहराचे दर्शन घेतले . हवा खूपच थंडगार होती. 'Luxar Casino' इजिप्तच्या पिरॅमिडच्या थीमवर बेस आहे. पुढे 'Mandalay Bay Casino' मध्ये शिरलो. स्लॉटस् मशिनच्या रांगाच्या रांगा दिसत होत्या. लाल - पिवळे आलटून पालटून चमचमणारे दिवे प्रत्येक मशीनवर होते. एकेका लायनीत चाळीस, पन्नास, शंभर मशीन्स आणि अशा नजर पोहेचोतोवर रांगा म्हणजे ते हॉल केवढे मोठे असणार. एक हॉल पुरा करून पुढे गेलो तरी पुन्हा तेच दृश्य. एक सेंटपासून हजारो डॉलर्स पणाला लावता येतील अशी विविध, अगणित स्लॉट मशीन्स, टेबल्स, व्हील आफ फॉर्च्यूनसारखे खेळ, अंधार - उजेडाची आकर्षक रचना, सतत फ्री सॉफ्ट ड्रिंक्स फिरवणार्या सुबक ठेंगण्या , कोणी कोणाच्या अध्यात नाही, मध्यात नाही, हे सगळं झिंग आणणारं आहे. प्रत्येक यंत्रापुढं माणसं बसलेली. समोरच्या वाडग्यात खणखण पडणारे नाण्यांचे आवाज सगळीकडे भरलेले. यंत्रासमोर तरूण मंडळी, वृध्द मंडळी, बायका बर्याच दिसत होत्या . एखाद्या देवपूजेला बसावं तसा एकेक माणूस एकेक यंत्रापुढे बसलेला. बाजूचा दांडा ओढला की

समोरच्या तीन छोट्या खिडक्यांमधून अनेक चित्रं फिरून जायची. एकेक स्थिर व्हायचं. ती तिन्ही एकच चित्र असली की खाली नाणी पडण्याचा खणखणाट सुरू.

कॅसिनो ही मात्र अनुभवण्याची चीज आहे. एका हॉलमध्ये पन्नास सेंटच नाणं खेळता येईल अशी मशिन्स, तर दुसर्यामध्ये पाच सेंटची मशिन्स . पराग मला म्हणाला " खेळ ना काहीतरी . मी पैसे देतो. " मी म्हटलं " नाही बुवा. " त्यावर हसून तो म्हणाला " अग, इकडे खेळलीस तर तिकडे भारतात कुणाला कळणार नाही ." मी म्हटलं " तूच खेळ हव तर ." तो नाणी टाकू लागला, काही वेळानंतर तो जिंकलाही. पण मी नाणी टाकू लागले तेव्हा ती सगळी नाणी गडप झाली म्हणजे मी हरले. सून आणि व्याही हरले. विहिणबाई जिंकल्या. खूप मजा वाटली. स्लॉट मशिन्सच्या हॉलमधनं आत गेल्यावर जुगाराचे इतरही प्रकार चाललेले दिसायचे. इंग्लिश सिनेमात विशेषतः जेम्स बॉंडच्या सिनेमात दाखवतात तशी हिरव्या रंगाची टेबलं, त्यात मांडलेले रंगीत टोकनचे गठ्ठे, पत्यांचे डाव दिसले. जगातली श्रीमंत माणसं दिसतात तरी कशी ते पहायला मिळालं. त्यांचे जिंकलेले , हरलेले , इर्षेला पेटलेले चेहेरेही बघायला मिळाले. पायाने दमलो तरी रस्त्याने भटकतच होतो. आज आम्ही जवळ - जवळ 6 मैल म्हणजे 10 कि.मी. (अमेरिकेत अजून कि.मी. पोचला नाही) चालल्यामुळे पाय खूप दमले होते. रात्री हॉटेलवर 12 वाजता परत आलो. बेडरूममध्ये फ्रेश झाल्यावर मस्त दुलई घेऊन मी एका मिनिटात निद्रादेवीच्या अधीन झाले.

20 एप्रिल 2007 शुक्रवार – आदल्या दिवशी प्रवास व खूप खूप पायी भटकल्यामुळे सर्वांना शांत झोप लागली होती. सगळेजण आरामात उठून नाश्ता, आंघोळी वगैरे उरकून नंतर 'MGM Casino' मध्ये खरेखुरे सिंह बघितले . त्यानंतर दुपारी 1 वाजता इंडियन रेस्टॉरंट 'Tamba' मध्ये जेवायला गेलो . येथे बुफे लंच असल्यामुळे ज्याला जे पाहिजे ते व पाहिजे तेवढे व्हेज , नॉनव्हेज जेऊ शकलो . खूप टेस्टी जेवण होते . नतर 'Circus Circus' या कॅसिनोमध्ये आम्ही थोडा वेळ खेळलो. कॅसिनोमध्ये खेळताना त्याबरोबर वाहवत न जाता कुठे थांबायचं व अलिप्त व्हायचं हे कळणं म्हणजे संयम. हे साधलं तर आनंदाच्या क्षणांच व्यसनात रूपांतर होत नाही. त्याशिवाय इतरही कॅसिनो हॉटेल्स वगैरे बघून संध्याकाळी 7 वाजता हॉटेलवर परत आलो, फ्रेश झालो व नंतर रात्री 8 वाजता सूनेच्या मैत्रिणीकडे गेलो.

पुन्हा परत रस्त्याने झगमगाट दिसला. त्या लायटिंगमध्येही नाना आयडिया होत्या. फिरत जाणारे दिवे, सटासट रंग बदलत जाणार्या निऑन साइन्स ... याने सगळा परिसर खच्चून भरलेला होता. कॅसिनोच्या इमारती आपल्या एरवीसारख्या इमारतींसारख्या नसून काल्पनिक जगातल्या असाव्यात तशा डिझाईन्सच्या होत्या. सिनेमातले सेटस् पहावेत तसे वाटत होते. रात्रीच्या वेळी येथे रंगीबेरंगी, झगमगित दुनिया बघून आपण स्वप्न नगरीत असल्याचाच भास

होत होता. सूनेच्या मैत्रिणीचा बंगला कधी आला ते कळलं पण नाही. तिच्याकडे आमचे छान आदरातिथ्य झाले. इथून आम्ही रात्री 11 वाजता हॉटेलवर परत आलो .

'नेवाडा ' या रखरखीत वाळवंटी राज्यात हे कॅसिनोयुक्त मौजमजा करणार केंद्र आहे. या राज्याला जुगारातून मिळणारी कमाई हेच प्रमुख उत्पन्न . माणसं मोकळेपणाने येऊन इथे जुगार खेळू शकतात हरतात, जिंकतात. उन्हाळ्यात जिथे पारा 50 - 60 ^{0}C च्याही वर जातो , जिथे उघडेबोडके डोंगर, रखरखीत वाळवंट, काटेरी खुरट्या झुडुपांशिवाय काहीही उगवत नाही .थोडक्यात म्हणजे ज्या जागी माणूस आपल्या मर्जीने जाणं कदापिही शक्य नाही, अशा प्रदेशात जगातली सर्व तथाकथित सुखं उपलब्ध करून देणारं, आलिशान शहर वसवून, जगभरातल्या लोकांना आकर्षित करणारं अव्वल पर्यटन केंद्र बनवणार्या अमेरिकन माणसाच्या कल्पकतेचं आणि ती साकार करण्याच्या जिद्दीचं कौतुक करावं तितकं थोडं आहे. रात्री 2 वाजता सुध्दा गर्दीने फुललेले रस्ते, खास ' वेगास शोज ' बघून झोप उडालेली माणसं, जे मागाल ते खायला घालणारी रेस्टॉरंटस्, सगळीकडचा झगमगाट, उन्मुक्तपणे आनंद उपभोगणारी माणसं - ही खरी लास व्हेगासची नस !

सकाळ

सागर साबडे

पहाट झाली आला रविकर
पक्ष्यांची चाले किलबिल सुंदर
तृणपाती हि हिरहिरवी
रवीकिरणांनी गेली मोहून

बनात घुमते गूढ शीळ ती
अन थरारती ही तृणपाती
गोठ्यांकडे धावत गवळी
कुणी रमा ही रांगोळीत रमली

पहा विहंगम धूसर शेला
दूर सारुनी दिनकर आला
जुई लाजली मोहरली अन
बहर आला प्राजक्ताला !

मंदिरातील घंटेची किणकिण
स्वागतास प्रभेच्या हासून
कोपऱ्यात बसली पहा चूल ती
डोक्यावरती कळशी घेऊन

लोट धुराचा वर उडाला
दूर तेथे चिमणीमधूनी
कुणी झेपावे निळ्या नभी ते
जणू त्याच्याशी स्पर्धा करुनी

पहाट झाली उठा आता
निनादला सनई चौघडा
एक दिवस तुज प्रभूने दिधला
उठ लाग तू स्वकार्याला !

Live here and Now

सागर साबडे

नको त्या गोष्टींचा आपण करतो बाऊ
कारण जगतच नाही आपण "here and now"

आठवणीच्या झुल्यावर मन म्हणे इकडे तिकडे जाऊ
कारण जगातच नाही आपण here and now

गतं न शोच्चं असं म्हणायचं नुसत मनात
पण रुळतंच ना मन आठवणींच्या बनात?

असं करता करता दिवस जातात सरून
जुन्या आठवणींनी उगाच येतं भरून

असं भरून आलं की पुढचं दिसत नाही नीट
छान असूनही आयुष्याचा कधी येतो वीट

अशा वेळी मग काय करायचं आपण?
आठवणींना घालायचं छोटंसं कुंपण

गोड आठवणी ठेवायच्या कुपीत
आपलं आपल्याशी छोटंसं गुपीत

कडू आठवणी वाऱ्यावर द्यायच्या सोडून
किंवा करायचं मन हलकं खूपसं रडून

पण हे झाल्यावर मात्र एक करायचं
येणाऱ्या क्षणात छानसं जगायचं

असं केलं की आयुष्य होते फार छान
अन दिसते शेवटी इंद्रधनूची कमान

गोड नाते हे जन्मांतरीचे

मयुरा तन्मय पोतदार

नवरा बायकोच्या सुंदर नात्यामागे,
आहे एक देवाचा छानसा विचार,
सगळीच नाती जन्मभर पुरत नाहीत,
मग नको का कोणी जीवनाचा साथीदार ?

अनेक सुखं येतात अनेक दुःख येतात,
म्हणूनच हवा असतो तो हक्काचा आधार,
हळू हळू एकमेकांच्या सहवासात,
येत जातो जीवनाला खरा आकार !

कधी रुसवा असतो कधी फुगवा असतो,
कधी हलके चटके तर कधी मंद गारवा असतो,
भांडणाशिवाय प्रेम नाही म्हणतात,
हाच जणू जवळ येण्याचा एक गोड़ पर्याय असतो !

मग भावना वाचल्या जातात डोळ्यात,
शब्दांची गरज उरत नाही,
कसं सांगू, काय वाटतंय,
या विचारांनी मन झुरत नाही!

खूप सुंदर असतं चांगल्या वाईट क्षणांना,
एकत्र सामोरं जाणं,
एकमेकांचा धरलेला हात,
अशा वेळी अजून घट्ट होणं !

वर्ष सरतात कुटुंब वाढतं,
पिल्लं घरट्यातून घेतात उंच भरारी,
आणि मग मागे उरत जातात फक्त,
माझ्यासाठी तू नि तुझ्यासाठी मी !

आयुष्य आणि माझं सगळं जगच सुंदर होतं,
जगण्याला आला तुझ्यामुळेच अर्थ,

निरोपावेळी असं एकमेकांना सांगताना वाटतं,
तुझ्याशिवाय झालं असतं सगळं जीवनच व्यर्थ!

दर्पण

प्रसन्ना शानभाग

गैरसमज असा.. की तू फक्त माझा.
विश्व माझ खुळ.. सदा भास तुझा.

हसली की हसायचास, रुसली की रुसायचास.
पाठ माझी फिरली... की, वाट पहात बसायचास.

तुला माझा मानून... तुझ्यात मी हरवायचे.
तुझ्यात मला पाहून.. मलाच मी विसरायचे.

केल तुझ्या पायी.. सार काही अर्पण.
तरी झाला नाहीस, माझ्या प्रतिमेचा दर्पण.

मग मला कळल... सर्वांचा तू होतास,
जसा माझा तसाच.. इतरांचा होतास.

आपलस करून.. रुपात त्यांच्या जुळायच,
सर्वांसाठी जगून.. स्वतःलाच विसरायच?

तुझ हे जीवन.. मला काही कळेना.
साऱ्यांसाठी झिजूनही, तुला कुणी पुजेना.

जनांसाठी करून.. सार काही अर्पण.
बनलास की रे तू.. विश्वरूपी दर्पण.

ग्रहण

प्रसन्ना शानभाग

लपाछपीत जेव्हा... मी चुकून माकून फसतो,
लिंबू टिंबू म्हणून... चान्स मारून सुटतो.

एक नजर माझी... सदा बाबांवर असते,
तापट स्वभावाची... खूप भीती वाटते.

कधी तरी पौर्णिमेला... करतो मी कहर,
बाबांची पाठ फिरता... दंगा रात्र भर.

प्रताप बघून माझे... त्यांना राग येतो,
ऐकत का नाही?... संयम त्यांचा सुटतो.

संकट मोचन आई... हळूच मधे येते,
ग्रहणाच्या पदरात... मला आश्रय देते.

मग थोडा रुसून... बसतो पाठ फिरवून.
अमावास्येला तर... सापडत नाही शोधून.

शोधत फिरते आई... करीत विनवण्या,
डोळे टिपून विचारत.. कुठे गेला सोन्या?

बघवत नाही मला... तिची घालमेल,
भिरभिरत्या नजरेतला... चिंतेचा खेळ.

राग फुकून जेव्हा... दर्शन मी देतो,
मला पाहून तिच्या.. जीवात जीव येतो.

अमावास्येला आज.. पुन्हा मी रूसलो,
पुन्हा पाठ फिरवून... हळूच लपून बसलो.

खात्री होती मला... नाही मी सापडणार,

जंग जंग पछाडल तरी... हाती नाही लागणार.

आज मात्र आई... आलीच नाही शोधायला,
बळ नव्हत तिच्यात... मला शोधत फिरायला.

पाहून तिची दशा... बाबा स्वत: निघाले,
ग्रहण लावून स्वत:ला... मला फशी पाडले.

निळी पाऊले!

रसिका कुलकर्णी

तुला पाहताना जरा थांबले मी
जरासे कसे श्वास गेले पुढे.?
कसा धुंदतेचा हा प्रवास होतो
तुझ्या विभ्रमातून संभ्रमाकडे..

सुगंधी कुठुनशी मधुरात आली
न सरे आठवांचे इथे चांदणे
रित्या देहभानी सहावे कसे हे
तुझे वेळ पाहून चंद्रावणे...

असा वादळी भास व्हावा तनुला
जसा बरसत्या पावसाचा प्रहर ..
तशा आर्ततेने मनाच्या नभाशी
उधळून दे चांदणे मूठभर..

जरा रात गेली जरा आस उरली
जरासे इथे श्वास खंतावले..
उभा मी इथे अन उभी सोबतीला
तुझी चांदण्याची निळी पाऊले!

हिशोब

रसिका कुलकर्णी

काय सांगू जखमांचे मी तुला हिशोब सारे
घाव किती खोल झाले अंतरी गंधावणारे..

तो असा येऊन गेला बरसूनी झंकार राती
चांदणे बेभान येथे, तेथे जरासे तप्त तारे..

यावी कशी नशा आता सुरांची वा सुरेची
नसणेच तुझे होते इथे मैफिली धुंदावणारे..

काय झाला गुन्हा असा..काय झाली वंचना
राहिले नाहीच कोणी पापणी ओलावणारे..

राहून दूर तुझा मी साजरा आभास केला
श्वास ही आले तुझे मग अंतरे नाकारणारे..

आता आहे असा रेतीत या उध्वस्त मी..
लाट थोडी बरसते अन निसटती थोडे किनारे..

Untouched Saundarya

कोमल गाडे

कानात **headphone** घालून गाडी चालवणाऱ्या व्यक्तींकडे पाहिलं कि वाटत , **headphone** हे **traffic** च्या कलकलाटापासून वाचण्यापेक्षा ;आपल्याला हव तेच ऐकण्यासाठी लावले आहेत.
आजूबाजूला पाहण्याच्या, ऐकण्याच्या संवेदनाच जणू हरवल्या आहेत.
पुण्याच्या गर्दीच्या रस्त्यात म्हणा अस काय सौंदर्य असणार जे ऐकावस आणि पहावास वाटेल . आज सकाळी गाडीवरून जाताना मात्र पाहिलं , खोट्या झाडांच्या **postervar** वाकून पाहणारा खरा भारद्वाज किती सुंदर दिसतो.
स्कार्फ काढल्यावर कळल ;गालावर पडणाऱ्या कोवळ्या उन्हाचा स्पर्श किती हवाहवासा वाटतो. उंच काचेच्या इमारतीमध्ये , समोरच्या टुमदार बंगल्याच **reflection** हि क्षणभर नजर खिळवत.
गाडी पार्क केली **helmet** काढल; आणि सहज पाहिलं तेव्हा लक्षात आल,
जीर्णोद्धार केलेल्या मंदिरापासून बऱ्याच उंच टेकडीवर असणार जून मंदिर अजूनही **untouched** सौंदर्याची किनार जपत आहे.
सुंदर खूप काही आहे.
सौंदर्याची दृष्टी हवी . आणि त्यासाठी, सुंदर माणूस .....

कोमल गाडे

सकाळच्या कोवळ्या उन्हाचं चांदण तिच्या चेहऱ्यावर पडल कि दुसरा चंद्रच पाहायला मिळायचा .

सोनेरी किरण वाऱ्याबरोबर हेलकावे खातात कि काय कुणास ठाऊक . कारण ती मधेच तिच्या कुरळ्या केसांवरून , कधी ओठांवरून

तर कधी कानातल्या डूलावर पडायची ....

तिन फक्त मानेला झटका द्यावा अन सार उन कस मोकळ व्हाव आभाळातून आणि मी; रात्रीच्या धुंदीतून .....

अहो उठा कि !!! अस म्हणून तिने पाहिलं स्वप्न मोडलं ....

शब्द फार मध्ये येतात कधी कधी . स्वप्नांच्या आणि माणसांच्याही ! अल्लड मोगऱ्याच्या गजऱ्यात मध्येच कधीतरी अबोली डोकावली कि गजरा अजून खुलून दिसतो, हेही तितकच खर.

अबोल शब्दांची किमया अल्लड बोलांना कळणार नाही.

प्रश्न प्रश्नांचा

आशिष महाबळ

डेव्हीड हिलबर्ट हा एकोणिसाव्या शतकातील एक प्रभावी गणितज्ञ. ईसवी सन 1900 मध्ये त्याने 23 गणिती प्रश्नांची एक यादी बनवून जगातील सर्व गणितज्ञांना त्यावर काम करायचं आवाहन केलं. त्यामुळे गणितातल्या अनेक शाखा/उपशाखा फळा-फुलाल्या आल्या. चांगले प्रश्न विचारल्यास त्यामुळे होऊ शकणाऱ्या फायद्याचं हे एक उत्तम उदाहरण आहे. त्या प्रश्नांपैकी काही अजूनही अनुत्तरीत आहेत.

Sloan Digital Sky Survey (SDSS) हा खगोल सर्वेक्षणाचा पहिला अर्वाचिन प्रयत्न. या सर्वेचा डेटा वैज्ञानिकांना वापरता यावा म्हणून एक डेटाबेस बनवला गेला. डेटाबेसला त्याच्या भाषेत प्रश्न विचारल्यास, त्या प्रश्नांची उत्तरे मिळतात. पण प्रश्न जर योग्य नसेल तर संगणकाचा बराच वेळ वाया जातो, इतर गोष्टींसाठी वापरता येत नाही. तसं होऊ नये म्हणून वेगवेगळ्या संशोधनासाठी डेटाबेसला विचारता येतील अशा महत्वाच्या प्रश्नांची यादि बनवली गेली. पुन्हा एकदा चांगल्या प्रश्नांमूळे किती फायदा होतो याचा प्रत्यय आला. आता असे महत्वाचे प्रश्न इतरही प्रकल्पांमध्ये साचेबद्ध केले जातात.

विज्ञानाइतकेच विज्ञानकथांमध्येही प्रश्न महत्वाचे. कदाचीत जास्तच. विज्ञानकथांमध्ये कल्पनेचे पंख लावून जास्त दूरवर भराऱ्या मारता येतात. संशोधनासाठी लिहिले गेलेले प्रपोजल्स एकप्रकारे सत्याशी बांधील असतात, असावे लागतात. कथांनीसुद्धा ज्ञात बाबींपासून फारकत घेऊ नये. पण अज्ञातात शिरतांना कथालेखकांजवळ एक प्रमाणपत्र असतं. चांगल्या कथांसाठी चांगले प्रश्न विचारणे आवश्यक नसले तरी महत्याचे असते. कथांमध्ये विचारल्या गेलेल्या अशाच काही प्रश्नांकडे पाहूया. खाली संदर्भासहीत मी कथांचा उल्लेख करणार आहे. त्या कथा कधिकाळी वाचायचा तुमचा मनसूबा असल्यास ते परिच्छेद टाळून पुढे जावे. त्या कथा कधीच वाचणार नसलात तर अर्थातच ते परिच्छेद वाचायला काही हरकत नाही. त्या कथा आधीच वाचल्या असतील तर ते उल्लेख जास्त आनंददायी होतील.

डग्लस ॲडम्सचं 'हिचहायकर्स गाईड टू द गॅलॅक्सी' अनादरशील विनोदासाठी प्रसिद्ध आहे. त्यातील सर्वात प्रगत प्राणी एक महाकाय संगणक बनवतात आणि त्याला विचारतात की 'जिवनाच्या, विश्वाच्या, येवढंच नाही तर सर्वस्वाचं अंतिम उत्तर काय आहे'? प्रश्न कळीचा आहे. कुणाला नाही आवडणार हे उत्तर माहीत करून घ्यायला? एका छोट्या शहराच्या आकाराचा तो 'डीप थॉट' नामक संगणक आधी तर आपण सर्वात शक्तिशाली संगणक आहेत हे मान्यच करत नाही. पण जेंव्हा ते लोक भरीस पडतात की अरे बाबा, सर्वात शक्तिशाली नाही तर नाही, पण तु

आम्हाला आमच्या प्रश्नाचं उत्तर देऊ शकशील का? यावर पुन्हा बरीच उडवाउडवी करुन तो त्या गणीतासाठी 75 लाख वर्षांचा काळ मागून घेत डीप थॉट मध्ये प्रवेश करतो. तेवढा काळ उलटल्यावर साहित्याविश्वातील सर्वात सुप्रसिद्ध आणि तितकच मुळमुळीत (आणि खरंतर त्याचमुळे तितकंच कुप्रसिद्ध) असं उत्तर देतो:
'बेचाळीस'.
'काय? जिवनाच्या, विश्वाच्या, आणि सर्वस्वाचं अंतिम उत्तर बेचाळीस?', आधिच्या प्रश्नकर्त्यांचे सुपर खापर पणतु विचारतात.
'हो, मी सर्व अंगानी उत्तर तपासलं आहे, आणि ते वादातीतपणे बेचाळीस आहे'.
'पण म्हणजे काय?'
'तुम्ही जिवनाचं आणि विश्वाचं उत्तर तर विचारलंत, पण गोची ही आहे की जीवनाचा नेमका प्रश्न काय आहे हेच निसंदिग्ध नाही. आधी योग्य प्रश्न काय हे ठरवायला हवं'.

बरोब्बर! योग्य प्रश्न विचारणं सगळ्यात महत्वाचं!

असंच दुसरं उदाहरण चार्लस डॉजसन उर्फ लुईस कॅरोलच्या 'ॲलिस इन वंडरलँड' मधील आहे. अनेकदा केवळ लहान मुलां-मुलींच पुस्तक म्हणून या पुस्तकाकडे पाहयलं जातं. खरंतर मोठे जास्त दाद देऊ शकतील असे अनेक उतारे यात आहेत आणि ही विज्ञान-काल्पनिका खचितच आहे. ॲलिस जात असलेल्या रस्त्याला दोन फाटे फुटतात. तिथेच झाडावर बसलेल्या (चेशायर) मांजरीला ती विचारते की मी कोणत्या रस्त्याने जाऊ?
मांजर विचारते, 'तुला कुठे जायचं आहे'?
ॲलिस म्हणते, 'मला माहित नाही'
यावर मांजरीचं चपखल उत्तर येतं, 'मग काही फरक पडत नाही'.

प्रश्न जितका विशिष्ट असेल तितकी योग्य उत्तर मिळायची शक्यता जास्त. उर्सुला लेगीनच्या 'लेफ्ट हॅण्ड ऑफ डार्कनेस' मध्ये लॉर्ड बेरोस्टी गेथेन ग्रहावरील भविष्यवेत्त्यांना त्यांची शुल्क देऊन विचारतो 'मी कधी मरेन'? त्यांचे त्यांना योग्य वाटणारे सोपस्कार करून उत्तर मिळते, '१९ तारखेला'. कदाचित खरं पण तितकंच निरुपयोगी असं हे उत्तर. या पुस्तकात ऐंशी ग्रहांचा एकुलता एक प्रतिनिधी, जेन्री, अवकाशगमनापर्यंत प्रगत न झालेल्या या गेथेन ग्रहाशी संधान साधतो आणि त्यांना आपल्या समुहाची सदस्यता देऊ करतो. तेथील लोक स्वाभावीकपणे साशंक असतात. जेन्रीला घेऊन आलेल्या पंतप्रधानाला देशद्रोहानी आरोपीत करुन राजा हद्दपार करतो, जेन्रीला मात्र हात लावायला तो धजत नाही, आणि त्याच्याद्वारे समुहाला विचारतो, 'कोणत्या कारणामूळे एखादी व्यक्ती देशद्रोही बनते'? पुस्तकात या आधीच देशप्रेमाबद्दल बोलून झालं असतं. देशप्रेम हे खरं देशाबद्दलचं प्रेम नसतं. तो शब्दही माहीत नसलेले लोक स्वत:च्या

मातीवर प्रेम करत असतात. देशप्रेम म्हणजे भिती. त्या भितीचं आरोपण मग देशाच्या तथाकथीत शत्रूंवर केले जाते. समुहाकडून बहुदा भाषा व तत्वज्ञानाच्या संगणकांच्या मदतिने मिळवलेलं उत्तर येतं, 'कशामुळे एखादी व्यक्ती देशद्रोही बनते ते माहीत नाही. कोणीच स्वत:च्या नजरेत देशद्रोही नसतो. त्यामुळे ते शोधणं खूप कठीण आहे'.

याच पुस्तकात जिवनाच्या प्रश्नाबद्दलही एक अटकळ आहे. मृत्य अटळ आहे. त्याआधी, उद्या, काय होणार याची जी अशाश्वतता आहे त्याचमूळे जिवनाला अर्थ प्राप्त होतो. गेथेनवरील भविष्यवेत्ते अशक्यप्रश्न ओळखण्यात तरबेज असतात. तसे प्रश्न आल्यास ते देऊ घातलेली किम्मत नाकारुन सरळ तसं सांगतात.

डग्लस होफस्टाटरचं 'ग्योडेल इशर बाख' हे जरी कल्पित नसलं तरी त्यात अनेक छोट्या-मोठ्या कथा गुंफल्या आहेत. झेन बुद्धिज़्मप्रमाणे प्रत्येक गोष्टित बुद्धतत्व असतं किंवा नसतं. जर उत्तर देता येणे शक्य नसलेला एखादा प्रश्न विचारला गेला तर केवळ 'म्यु' म्हणून त्या प्रश्नाचं नविचारण करता येऊ शकतं. हे एक अतिशय प्रभावी हत्यार आहे. नुसता प्रश्न नाकारायचाच नाही तर त्याचा अ-विचार करायचा. त्याच पुस्तकात, GOD ही संकल्पना स्वसंदर्भातून मांडली आहे. GOD = G.O.D. = GOD Over Djinn असे हे संक्षिप्तरुप, यातील GODचा पण तसाच विस्तार होणार. GOD Over Djinn, Over Djinn. एकावर एक अगणित Djinnची अशी एक शिडी कल्पिली आहे. प्रत्येक GODवर एक तितकाच अमर्याद GOD. तुम्ही जिनीकडे इच्छा व्यक्त केली की ती तो पूर्ण करतो, पण तेच जर ती इच्छा इच्छेबद्दल असेल (उदा. माझी इच्छा आहे की तु माझ्या 100 इच्छा पूर्ण कराव्यात) तर त्याला त्याच्यावरच्या जिनीला आणि GODला प्रश्न विचारावा लागणार. तो आणखी वरच्या GODकडे धाडला जाणार. वरचा GOD तो आणखी वर धाडणार. पण प्रत्येक वरचा GOD आधिच्या GODपेक्षा दुप्पट वेगात काम करत असल्याने उत्तर यायला अमर्याद वेळ लागणार नाही. 1 + 1/2 + 1/4 + 1/8 + ... ही मालिका जरी असीम असली तरी एकूण किम्मत सिमीत आहे. पण पुस्तकात अचिल्स अशी काही मेटा-इच्छा व्यक्त करतो की GOD सुद्धा अनंताच्या भोवऱ्यात अडकतो. तो म्हणतो, 'माझी अशी इच्छा आहे की माझी इच्छा पूर्ण होऊ नये'. इच्छा पूर्ण झाली तरी कठीण, नाही झाली तरी कठीण.

असे तत्वज्ञानाचे भोवरे उपनिषदनांमध्येही ठासून भरले आहे. ऋग्वेदात जरी यमाचा आणि एका मुलाचा उल्लेख असला तरी नचिकेताची संपूर्ण कथा कथोपनिशदात सापडते. वाजश्रवस नचिकेताच्या 'मला कुणाला देणार', 'मला कुणाला देणार' या प्रश्नरुपी भुणभुणीने संत्रस्त होऊन त्याला यमसदनी धाडतो. तीन दिवसांनंतर यम प्रगट होऊन त्याला तीन वरदान प्रदान करतो. नचिकेताची तिसरी इच्छा असते की यमाने त्याला मृत्युनंतर काय होतं ते सांगावं. या ठिकाणी

खरंतर संपूर्ण प्रणाली ठप्प पडायला हवी कारण जे काही त्यानंतर सांगीतलं जातं ते तपासून पहायचे मार्ग नाहीत.

बृहदारण्यक उपनिषद III.VI.1 मध्ये गार्गी यज्ञवल्क्यला विचारते की जग जर पाण्यावर वसलं आहे तर पाणी कशावर वसलं आहे? 'वायूवर'. 'आणि वायू'? 'सूर्यावर'. 'आणि सूर्य'? असं करत-करत चंद्र, तारे, देव, इन्द्र, प्रजापती या सगळ्यांचा जगांचा उद्धार होतो. 'आणि प्रजापतीचं जग'? गार्गी हार मानायला तयार नसते. 'ब्रह्मनवर'. 'आणि ब्रह्मनचं जग'? 'गार्गी, दैवी गोष्टिंबद्दल नसते प्रश्न नको विचारु, नाहितर तुझं शिर धडावेगळं होईल'. मार्मिक प्रश्नांच्या सरबत्तीमूळे यज्ञवल्क्याला धुम्रास्त्र काढणं अत्यावश्यक ठरतं.

त्याच उपनिषदात (III.IX.1) साकल्य यज्ञवल्क्यला विचारतो की एकूण देव किती आहेत? यज्ञवल्क्य उतरतो, 'देवतांना केल्या गेलेल्या आवाहनाप्रमाणे 3306'. 'ते ठिक आहे, पण आहेत किती देव'? '33'. 'हो, पण प्रत्यक्षात देव आहेत किती'? मग 6, 3, 2, दिड, असं करत उत्तर शेवटी एकावर येतं. त्यानंतर साकल्याचा प्रश्न येतो की हे 3306 देव कोणते आहेत.

तत्वज्ञानात शिरल्यास अनेक मॉडेल्स बनवता येतात. केवळ आपल्या पृथ्वीवरच इतके धर्म आहेत, प्रत्येकाचा प्रश्न एकच असला तरी उत्तरं वेगवेगळी आहेत. प्रत्येकाला आपलाच बाब्या बरा वाटतो. ही सर्व केवळ मॉडेल्स आहेत आणि त्यामधील काहींचे काही भागच सत्य असणार हे जर उमगलं तर मार्ग परिवर्तन सुकर होतं.

विज्ञानात ही प्रक्रिया सतत सुरु असते. सुरुवातीला उल्लेख केलेल्या हिलबर्टचं एक ध्येय होतं की गणिताबद्दलची सगळी सत्यं मूळ/घटक सत्यांपासून केवळ तर्कशास्त्राद्वारे गाठता येतात हे दाखवणं. पण काही वर्षांमध्येच ग्योडेलने त्याच्या अपुर्णतेच्या सिद्धांताद्वारे दाखवलं की तसं शक्य नाही. ही अपुर्णता विज्ञानाने आपलिशी केली आणि दौड पुढे चालवली.

अनेक छोट्या बाबींमध्ये मात्र पुर्णत्व शक्य आहे, आणि पुर्णत्वाचा ध्यास ठेवल्यास त्यातून बरंच काही साध्य होऊ शकतं. दोन छोट्या खेळांची उदाहरण इथे देता येतील. सॉलोमन गॉलंबनी पहिल्यांदा पेंटोमिनोजचं वर्णन 1953मध्ये केलं: जर 5 चौकोन घेतले आणि ते एकमेकांच्या आजुबाजुला ठेवून मिळू शकणाऱ्या सर्व द्विमीत रचना शोधल्या तर असे 12 नमुने मिळतात. सर्व हा शब्द महत्वाचा आहे. प्रत्येक आकार एकदा घेऊन क्षेत्रफळ 60 असलेल्या अनेक आकृत्या या 12 आकारांमूळे बनवता येतात (आकृति 1 - विकीवरुन साभार). पेंटोमिनोजचा वापर आर्थर सी. क्लार्कने त्याच्या 'ईंपेरीयल अर्थ' या कादंबरीत केला आहे. दुसरं उदाहरण आहे 'सोमा क्युब'चं. पिट हाईननी 1933 मध्ये स्वत:ला विचारलं की जर 3 किंवा 4 ठोकळे (क्युब) घेतले आणि ते जोडून वेगवेगळे बहिर्वक्र नसलेले (non-convex) त्रिमीत आकार बनवले तर किती

बनतील? तिनाचा एकच आकार बनतो, चाराचे सहा बनतात. 3x1 + 4x6 = 27 येवढं एकूण घनफळ मिळते (आकृति 2 - विकीवरुन साभार). मग यातून एका कोड्याचा जन्म झाला - बसवा हे 7 तुकडे एका 3x3x3च्या घनात. पेंटोमिनोज आणि सोमा क्युब हे दोन्ही पुर्णत्वाच्या प्रश्नामूळे टॅनग्रॅम वगैरे सारख्या इतर मनोरंजनाच्या खेळांपेक्षा सरस समजले जातात.

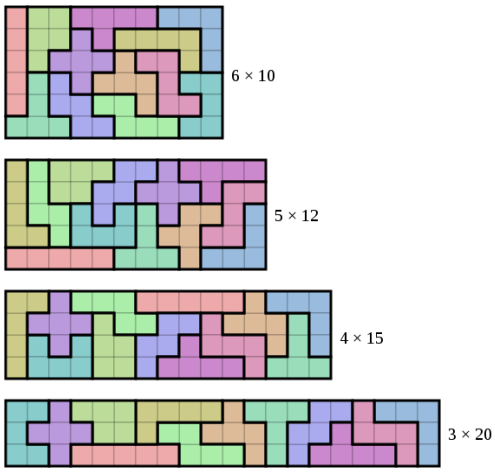

'ॲलिस ...' प्रमाणेच अनेकदा केवळ लहानांचं समजलं जाणारं ए. ए. मिल्नंचं 'विनी द पूह' सखोल तत्वज्ञानानी ओतप्रोत भरलं आहे. एका ठिकाणी पूहचा संवंगडी, पिगलेट, त्याला विचारतो की सकाळी उठल्यावर पूह पहिला विचार कोणता करतो? पूहचं प्रमाणिक आणि निरागस उत्तर असतं, 'न्याहारीला काय आहे', आणि तो तोच प्रश्न पिगलेटला विचारतो. पिगलेट म्हणतो, 'आज रोमांचकारी काय बरं होईल याबद्दल मी विचार करतो'. पूह विचारपुर्वक मान डोलावतो आणि म्हणतो, 'तेच ते'.

सर्व गोष्टींप्रमाणे याबाबतही 'हिचकायकर्स गाईड ...' आपल्या मदतीला येते. प्रत्येक संस्कृती तीन सुस्पष्ट टप्प्यांमधून जाते: उपजिवीका, जिज्ञासा, आणि सुसंकृति. हे टप्पे 'कसं', 'का', आणि 'कुठे' या प्रश्नांनी दर्शवता येतात. उदाहरणार्थ, संस्कृतीच्या बाल्यावस्थेत आपण विचारतो, 'खायला कसं मिळेल?', थोडी प्रगल्भता आल्यावर विचारतो 'आपल्याला खायची गरज का पडते?', आणि सुसंस्कृत झाल्यावर विचारतो, 'आज जेवायला कुठे जायचं?'

तर असे हे प्रश्न. काहींची उत्तरं असतात, काहींची नसतात. काही निरर्थक असतात, इतर गहन असतात. काही लघू असतात, काही गुरूच नाही तर यक्ष असतात. सर्वात मोठ्या प्रश्नांच्या आपण कदाचित जवळ सुद्धा पोचलो नसु. पण एक गोष्ट मात्र खरी: एकदा का खाण्याचा प्रश्न सुटला की इतर गोष्टी आपसुक होऊ शकतात, जिवनात हवा तसा रंग भरणं सुकर होतं, आणि

नवे प्रश्न विचारायला मन मोकळं होतं. हे प्रश्न तत्वज्ञानी असू शकतात, किंवा मानवजातीच्या उद्याबद्दल चिंता करणारे असू शकतात. आपणच आपल्याला आणि इतरांना विचारायचे, आणि सोडवायचे ...

शीतल वागळे

Matru Mandir

Temple of Education with Motherly Care

DAY CARE
&
INFANT
LEARNING
CENTER
based on the
Joyful Parenting
Program

Location:
18062 Norwood Park Place
Tustin, CA 92780
http://ssyusa.org/matru-mandir/

Contact:
Vishakha Purandare
matrumandir@liyausa.org
949-705-6670

Presented by Life Yessence Academy (LiYA) USA

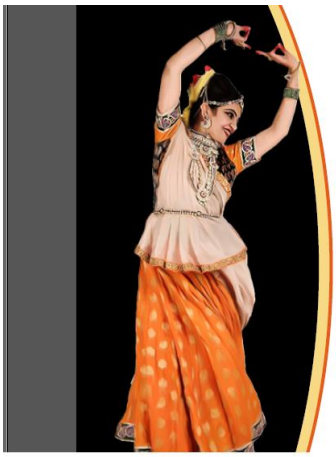

Ruchi Lamba
☎ 6083 – KATHAK
(608) 352-8425

INDIAN DANCE CENTER
(formerly known as monsoon dance academy)

Kathak and Bollywood dance classes offered
all over Orange County, California

Dance is the hidden language of the soul

✉ ruchi@indiandancecenter.com

ARCHANA DENTAL CARE, Family Dentistry

Excellent Patient Reviews

Archana Pimple, DDS

14591 NEWPORT AVE, STE 104
TUSTIN, CA 92780

(714) 832 8420 Tustin

www.ArchanaDentalCare.com

ALL PPO insurance accepted.

State of the art computerized dental clinic with Digital X-rays and Intra-oral camera.

La Familia Pharmacy

Amit Hasolkar, Pharm.D | CEO
Phone: 562-868-2277
14359 Pioneer Blvd Ste B
Norwalk, CA 90650
Services Provided:
Prescriptions, Over-the-Counter (OTC) & Medical Supplies
Most Insurances Accepted

Rishi S'Cool

"Rishi S'Cool" is a unique training program
for children wherein a wonderful culturing
is done through
yoga, meditation,
games, stories, charts & group interactions.

All aspects of
Physical, Mental, Educational,
Emotional and Spiritual Development
of a child are nurtured through this powerful training.

Starting September 17 2017
Sundays 4-6pm
for children from age 7-12

Location
18062 Norwood Park Place
Tustin, CA 92780
http://ssyusa.org/rishi-scool/

Contact
Vishakha Purandare
rishiscool@liyausa.org
949-705-6670

Presented by Life Yessence Academy (LiYA) USA

With best compliments from

Rajani
and
Dr. Prakash Joshi, DDS

Tustin
(714) 730-7987

Torrance
(714) 719-9868

Los Angeles
(323) 780-0189

POSITIVE REALTY

FOR ALL YOUR REAL ESTATE NEEDS.....

BRE # 01513985

- ◊ Residential Or Commercial
- ◊ Buy or Sell
- ◊ Primary Home or Investment Property
- ◊ Call me before registering for New home Purchase
- ◊ Call me to discuss your Home Loan or Commercial Loan Scenario

For Your Life's Biggest Investment..... To guide you Through Your Journey

त्या करिता आपला मराठी माणूस नको का ?
मग एकदा फोन करून बघा कि - पहेले इस्तेमाल करे, फिर विश्वास करे !

cell: (562) 309-5554
Office: (949) 396-1151

email: nitin@positiverealtyca.com
e-fax: (949) 396-1152

YOUR ANSWER TO STRESS FREE LENDING...

Home Loans, Commercial Loans and SBA Loans

- ◊ For one of the Best Rates and Service in town
- ◊ Conventional, Jumbo and Govt. Loans (FHA, VA)
- ◊ No-Income Doc program for self-employed borrowers
- ◊ We can help Investor Buyers with No-Income Doc program just based on subject property cash-flow

त्या करिता आपला मराठी माणूस नको का ?
मग एकदा फोन करून बघा कि - पहेले इस्तेमाल करे, फिर विश्वास करे !

For Your Out-Of-The-Box scenarios, please contact

CAL COAST FINANCIAL CORP
"Excellence in Real Estate Financing"

Lic # 01075591 NMLS# 328875

EQUAL HOUSING LENDER

Pradeep (PK): (949) 910-8564
pmadaan@calcoastmtg.com
Nitin Pusalkar: (562) 309-5554
nitinpusalkar@gmail.com
17870 Sky Park Cir, # 104, Irvine, CA 92614
Office: (949) 396-1151
eFax: (949) 396-1152

{ **Pradeep Madaan**
{ NMLS# 485533, BRE# 01393010
{ Branch NMLS # 1284199

आपणा सर्वांना नविन वर्षाच्या हार्दिक शुभेच्या !!

- संचालक मंडळ -

मंगेश खाडीलकर, सागर साबडे, जया किर्तीकर, स्वाती पानसे, प्रज्ञा मूळे, स्वाती पाठक, हर्षद जोशी, प्रसाद टोणगांवकर, सतीश जोशी आणी समीर बाकरे

ह्या अंकातील मते हि सर्वस्वी लेखकांची आहेत आणी महाराष्ट्र मंडळ त्यास जबाबदार नाही.

Maharashtra Mandal mmla Los Angeles

महाराष्ट्र मंडळ लॉस एंजेलीस

उत्सव 2017

संकलन

प्रसाद टोणगांवकर आणि समीर बाकरे